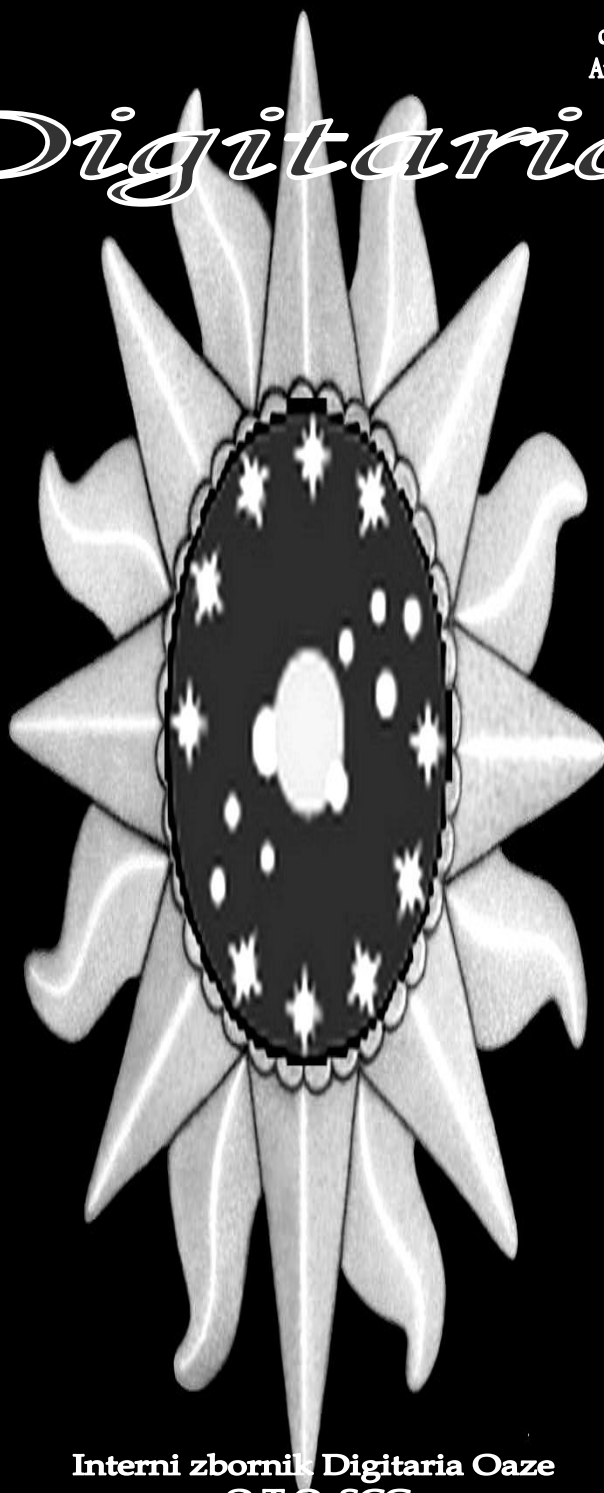

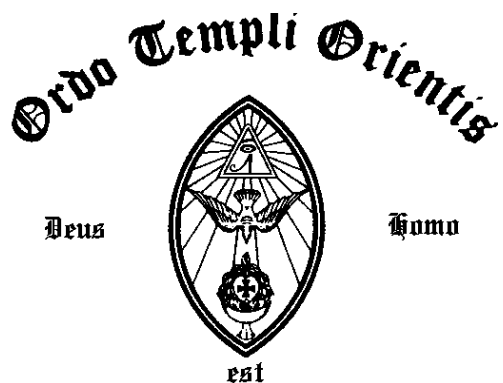
broj 1
cena 120din.
August MMVI

Digitaria

Interni zbornik Digitaria Oaze
O.T.O. SCG

MIR, TOLERANCIJA, ISTINA:
POZDRAV NA SVIM TAČKAMA TROUGLA:
POŠTOVNJE REDU.
SVIM ZAINTERESOVANIMA:
POZDRAV I DOBRO ZDRAVLJE.

“ Čini što ti je volja i to treba da bude sav zakon.”

“Ljubav je zakon, ljubav pod voljom.”

Knjiga Zakona

“I kad nastupi noć, on ugleda zvezdu i reče: Ovo je Gospodar moj!”

(Kur’ an, VI, 76)

SADRŽAJ

I

Osnaženi Entuzijazam
Aleister Crowley

II

O majstorima
Arithmos Telios

III

Odlomak iz
Sloboda je dvosekli mač

IV

Kabbalah
Tradicija skrivenog znanja
Simon ben Halevi

V

Odlomak iz
Poema o Hašišu
Sharl Bodler

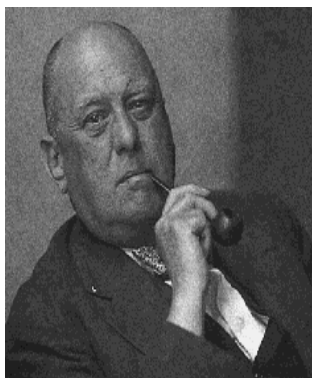

LIBER DCCCXI OSNAŽENI ENTUZIJAZAM

Zapis o Teurgiji

Aleister Crowley

I

I A O, vrhovni Pravi Bog Gnostika jeste Gospodar ovoga rada. Prizovimo ga zato tim imenom, koje Sledbenici Kraljevskog Svoda psuju, da nam pomogne da objavimo dobra, koja nam je podario!

II

Božanska svest, koja se reflektuje i objavljuje u radovima Genija, verujem da počiva na izvesnom izlučivanju. To izlučivanje je analogno (muškom) semenu, no nije identično sa njim. Postoji samo nekolicina ljudi, i još manje žena (u pravilu androgine), koji ga poseduju u svako

vreme u bilo kojoj količini. To izlučivanje je tako usko povezano sa seksualnom ekonomijom da mi se ponekad čini da ono može biti uzgredni proizvod procesa kojim se dobija muško seme. Da je neki oblik ove doktrine opšte prihvaćen pokazuju zabrane kod svih religija. Pretpostavlja se da svetost zavisi od čednosti, a čednost je gotovo uvek bila objašnjavana kao apstinencija.

Ali, sumnjam da je odnos tako jednostavan kako se na osnovu toga može zaključiti; na primer, nalazim da su kod mene manifestacije mentalne kreativne snage uvek praćene nekim abnormalnim stanjem fizičkih snaga reprodukcije. Međutim,

nije slučaj da su dugi periodi čednosti s jedne, ili razuzdanosti u orgijama s druge strane, pogodni za manifestaciju snage ili čak njeno stvaranje. Znam to po sebi, u meni je ona strašno jaka, njeni su rezultati zapanjujući.

Na primer napisao sam Tannhauser, kompletno od zamisli do realizacije, za 67 uzastopnih sati. Nisam bio svestan smenjivanja dana i noći čak ni kad sam završio, niti sam osećao bilo kakav zamor. Taj sam rad napisao kada mi je bilo 29 godina, odmah po završetku orgije koja bi me, prirodno, potpuno iscrpila. Često, vrlo često sam zapažao da me je takozvano seksualno zadovoljstvo ostavljalo

nezadovoljnim i odmornim, i izbacivalo iz mene poplavu stihova koji su osramotili moju karijeru. S druge strane, i period čednosti me je ponekad pripremao za velike provale. Daleko od toga da je to uvek bio slučaj. Po završetku ekspedicije KS2 posle pet meseci čestitog življenja, mesecima nisam radio ništa osim pisanja delimično čudne lirike. Mogao bih da pomenem 1911. godinu.

U to vreme sam, savršeno zdrav, živeo sa ženom koju sam voleo. Njeno je zdravlje, pak, variralo, pa smo oboje bili

stalno zabrinuti. Vreme je konstantno bilo prijatno i toplo. Za period od tri meseca jedva da sam propustio jutro; uvek sam se budio sa novom idejom koju je trebalo zapisati. Ukupna energija moga bića bila je veoma velika. Imao sam 67 kg, što je bila moja težina od pre deset godina. Dnevno smo pešačili nekih 20 milja kroz šumovita brda. Stvaran broj rukopisa napisanih u to vreme je zapanjujući, njihova raznolikost čak još i više; o njihovoj uzvišenosti neću ni govoriti. Ovo je lista po sećanju, neobrađena, daleko od iscrpnih podataka:

- (1) Tuće knjiga A.'. A.'. uputa, uključujući Liber Astarte, i Hram Kralja Solomona za Equinox, (Vol. I.) No. VII.;
- (2) Kratke priče: Drvoseča (The Woodcutter) Njegov tajni greh (His Secret Sin);
- (3) Drame: Kraljičin violinist (His Majesty's Fiddler) Stara jegulja (Elder Eel) Adonis napisane jedna za Demoni (The Ghouls) drugom Mortadello;
- (4) Poeme: Sedmostruka Svetinja (The Sevenfold Sacrament) Rođendan (A Birthday);
- (5) Osnove grčke Kabale (što uključuje sakupljanje i anal za nekoliko hiljada reči).

Mislim da je ova pojava jedinstvena u istoriji književnosti. Mogu se dalje nadovezati na moje drugo putovanje u Alžir, gde je moj seksualni život mada čudesno pun, bio nezado

voljavajući. Napuštajući Biskru, bio sam tako pun ideja da sam morao da siđem sa voza u El - Kantara, gde sam napisao "[korpion" (The Scorpio). Pet ili šest pesama bilo je napisanih na putu za Pariz; "Iskušenje Ide Pendragon" (The Ordeal of Ida Pendragon) napisao sam za vreme mog dvadesetčetvorosatnog boravka u Parizu, a "Snežnu oluju" (Snowstorm) i "Električnu Tišinu" (The Electric Silence) odmah po povratku u Englesku. Da sumiram, mogu uvek da nađem vezu između mog seksualnog stanja i stanja umetničkog stvaralaštva; te dve oblasti moga života su tako blizu da se već primiču identitetu, a ipak su tako labave da ne mogu predvideti nijedan važniji uslov.

Ovakva razmišljanja zadaju bol kada se sretnem s neukima koji žele mehanički da proizvedu genija. Može biti da ja grešim, ali moja greška je hiljadu puta veličanstvenija od njihovog najvećeg uspeha. Zbog toga u osnovati svoja opažanja ne toliko na svojim zapažanjima i eksperimentima, koliko na prihvaćenim klasičnim metodama stvaranja tog osnaženog entuzijazma, poluge koja pokreće Boga

III

Grci kažu da postoje tri metode za oslobađanje toplog izlučivanja, o kome sam govorio. Oni su možda mislili da njihove metode imaju tendenciju da ga izluče, ali

u to ne verujem potpuno, bez sumnje. Jer, manifestacija snage sadrži snagu, a ta je snaga morala odnekud doći. Lakše mi je da kažem "podsvest" i "izlučivanje" nego da pretpostavim spoljašnji rezervoar; lakše mi je da proširim svoju konotaciju "čoveka" nego da izmišljam "Boga". Ipak, tvrdičluk na stranu, iz svog iskustva znam da je sasvim beskorisno šibati umornog konja. Postoje trenuci kada sam apsolutno lišen i jedne kapi tog eliksira. Ništa ga tada ne može povratiti, ni odmor u krevetu, ni droge, niti vežbe. S druge strane, kada se ponekad posle napornog rada srušim fizički izmrcvaren, možda se ispružim na podu suviše umoran da bih pomakao ruku ili nogu, ideja se pojavljuje i daje mi krajnji intenzitet energije, a sprovođenje ideje u delo oslobađa me pomenutog fizičkog umora, iako to zahteva dosta dodatnog rada.

Tačna paralela (ne sreće se nigde) jeste slučaj manije. Ludak se može satima boriti protiv šestoro istreniranih atleta, a da ne pokaže nikakav znak umora. Onda će se odjednom osvestiti, ali kad se sjeti iritirajuće ideje nastaviće borbu, svež kao uvek. Sve dok nismo otkrili "nesvesno muskulaturno delovanje" i njegove efekte, bilo je razumno pretpostaviti da je takav čovek "opsednut od đavola", a razlika između ludaka i genija nije u kvantitetu, već u kvalitetu njihovog rada. Genijalnost je or-

ganizovana, a ludilo haotično. Često je organizacija genijalnosti na originalnim osnovama, ali pogrešno usmereni i neuki medicinari zamenjuju je sa neredom. Vreme je pokazalo da su se Whistler i Gauguin "držali pravila" jednako kao i majstori koje su, kako se mislilo, negirali.

IV

Grci kažu da postoje tri metode za pražnjenje Lajdenske Boce Genijalnosti. Te tri metode oni pripisuju trima Božanstvima.

Ta tri Božanstva su: Dionis, Apolon i Afrodita. U prevodu: vino, žena i pesma. No bilo bi velika greška misliti da su Grci preporučivali posetu javnoj kući. To je slično osudi Visoke Mise u crkvi Svetog Petra na osnovu posmatranja shoda Protestantskog Preporoda. Nered je uvek parodija reda jer ne postoji arhetipski nered kome bi svaki drugi mogao sličiti. Owen Seaman može da parodira pesnika, ali niko ne može da parodira Owen Seaman - a. Kritika je svežanj utisaka, iza nje ne (po)stoji ego. Sve su fotografije u suštini slične; radovi dobrih slikara se u suštini razlikuju.

Neki pisci pretpostavljaju da je u drevnim Eleuzijskim ritualima Prvosveštenik javno vodio ljubav sa Prvosveštenicom. Ako je bilo tako, onda ne bi trebalo biti ništa više "nepriстойno" ili "sramotno" za sveštenika pretvarati hleb i vino u Božje telo i krv. Istina, Protestanti tvrde da je to sramota,

ali Protestant je onaj kome su sve svete stvari bezbožne, čiji um, budući sam prljav, ne može videti u seksualnom aktu ništa drugo do zločin ili lakrdiju, čiji su jedini gestovi podsmeh i pogled iskosa. Protestantizam je izopačenje ljudske misli, i prema tome, u Protestantskim zemljama umetnost, ukoliko uopšte postoji, postoji samo radi revolta. Vratimo se sa ove bljutave aluzije na naše razmatranje metoda Grka.

V

Vino, žene i pesma čine mornarsku tavernu, no složimo se da ne sledi iz te činjenice zaključak da takvi sastojci moraju neizbežno zakuvati đavolsku čorbu. Postoje neki ljudi koji su tako glupi da misle da su uništili religiju kada su dokazali da je religiozni instinkt samo puko rascvetavanje seksualnog nagona.

Bolje da pomislimo da mornareva taverna pruža njemu jedini odblesak neba, isto kao što je destruktivni kriticizam samo dokazao da je seks svetinja. Svest je funkcija mozga, kaže materijalist s (kamenom) sekirom u ruci. On je samo drugačije formulisao staru izreku: "Vaša tela su hramovi Svetog Duha". Dakle, seks je u tom smislu samo pravedno posvećen, jer on je večni oganj rase. Huxley je priznao da su "neke od nižih mikroskopskih živih bića u biti besmrtno", jer se večno razmnožavaju deobom, i koliko god delili x sa 2, uvek preostaje

ostatak. No čini se on nikada nije shvatio da je čovečanstvo besmrtno u potpuno istom smislu, da se reprodukuje sa sličnim karakteristikama već vekovima, doduše ponekad izmenjeno usled okoline, ali uvek u biti identično. Ali, spiritualni plod ovog procesa jeste što se u trenutku oslobođanja pojavljuje fizička ekstaza, grč sličan mentalnom grču kojeg uzrokuje meditacija. I dalje, putem svete i ceremonijalne upotrebe seksualnog akta može se steći božanska svest.

VI

Dakle, pošto je seksualni akt svetinja, ostaje da se razmotri u kom smislu ovo ograničava rad (seksualnih) organa. Prvo, očigledno je prirodno zaposliti ih u njihovu prirodnu, fizičku svrhu. Ali, ako je dozvoljeno koristiti ih ceremonijalno u religioznu svrhu, videćemo da je sam akt ograđen mnogim zebrenama. Jer, u tom slučaju ti organi postaju sveti.

Malo je obaziranja na samu propagandu da je čovek grešan; najrazvratnija devojka može, i sasvim će sigurno, roditi zdraviju decu nego umerena žena.

Dakle, pošto takozvana "moralna" obuzdavanja nisu zasnovana na razumu, ona se mogu odbaciti. Time priznajemo njihovu religioznu funkciju, no neko može odmah uzviknuti da sam akt ne sme biti bezbožan. Ne

sme se preduzeti lakomisleno i površno, bez odgovornosti. Akt se može vršiti radi direktnog produženja vrste. Do njega može doći zbog odanosti pravoj strasti, jer strast (passion) je, kao što njeno ime kazuje, inspirisana snagom božanske sile i lepote, bez volje pojedinca, često čak i protiv nje. Usputna ili rutinska - Hrist ju je nazivao "nekorisna" - upotreba, ili radije zloupotreba tih snaga je ono što ih profanira/oskrvnjuje. Dalje će biti očigledno da ako sam akt treba da bude svetinja u religioznoj ceremoniji, taj akt mora biti izveden samo i jedino u ime Božje ljubavi. Svako individualno shvaćanje mora biti za vreme toga progano. Kao što svaki sveštenik može da izvrši čudo pretvaranja (trans-supstancije), tako može bilo koji čovek, posedujući potrebne kvalifikacije, učiniti ovo drugo čudo, čija će priroda oblikovati predmet dalje diskusije. Pošto su lični ciljevi uništeni, mogu se zanemariti socijalna i ostala slična razmatranja. Fizička snaga i lepota su neophodni i poželjni iz estetskih razloga. Pažnja obožavalaca može se omesti ako su slavljenci ružni, deformisani ili nesposobni. Veoma treba da naglasim potrebu za striktnijom samokontrolom i koncentracijom obožavalaca. Kao što bi bilo sramno uživati samo u tupom ukusu sakramentnog vina, tako bi slavljenic morao obuzdati čak i trenutnu manifestaciju životinjskog zadovoljstva. O kvali-

fikacijskim testovima nema potrebe govoriti, dovoljno je samo reći da su Adepti oduvek znali kako da sačuvaju efikasnost.

Nepotrebno je naglašavati potrebu da pomoćnici takođe poseduju gornje kvalitete; seksualno uzbuđenje mora biti obuzdano i transformisano u njegov religiozni ekvivalent.

VII

Pomoću ovih uvoda, napisanih da štite od već predviđenih kritika onih Protestanata koji su, pošto ih je Bog stvorio da budu nešto niži od anđela, učinili sebe mnogo nižim od životinja svojom upornim životinjskim objašnjenjem svih ljudskih i božanskih stvari, možemo razmotriti najpre trojaku prirodu ovih drevnih metoda osnaženog entuzijazma. Muzika se sastoji iz dva dela: tona ili visine, i ritma. Ritam povezuje muziku sa plesom, a onaj deo plesa koji nije ritam je seks. Onda, onaj deo seksa koji nije oblik plesa, životinjski pokret, jeste opijenost duše, koja povezuje muziku sa vinom. Dalje identičnosti će se same pokazati Studentu. Upotrebom tri metoda u jednoj celo čovekovo biće može biti stimulisano. Muzika će stvoriti osnovnu harmoniju mozga vodeći ga sopstvenim stazama; vino pruža osnovni stimulus životinjskoj prirodi; a seksualno uzbuđenje uzdiže čovekovu moralnu prirodu svojom bliskom

povezanošću sa najvišom ekstazom. Ipak, na Studentu ostaje da proizvede finalno pretvaranje. Ukoliko ne poseduje specijalno izlučivanje o kome sam govorio, rezultat će biti običan akt. Ovaj sistem je tako harmoničan sa čovekovom prirodom da je jasno parodiran i profaniran ne samo u mornarskoj taverni, nego i na društvenom balu (ples, disco, Izd). Kodtoga, za najniže naravi rezultat je pijanstvo, bolest i smrt; za prosečne naravi postepeno otupljivanje finijih osećanja; a za više oduševljenje koje rezultira u najboljem slučaju osnutkom doživotne ljubavi. Ako se ovi socijalni "rituali" pravilno izvode, ne bi trebalo biti iscrpljenosti. Posle bala, čovek bi trebalo da oseća potrebu za dugom šetnjom na čistom jutarnjem vazduhu. Zabrinutost ili dosada, glavobolja ili usamljenost, opomene su Prirode.

VIII

Dakle, moralni stav na početku i svrha ovakvog bala čine mi se neobično važnim. Ako pođete (na bal) da biste ubili vreme, onda ubijate sebe. Baudelaire govori o prvom periodu ljubavi kada mladić radije voli drveće u šumi, nego da ne voli ništa. Kada mi je bilo 36 godina našao sam se u Pompejima, opijeno zaljubljen u onu dostojanstvenu statuu užene koja stoji u grobnoj aveniji. Čak i sada, kada se ujutro budim, ponekad (od oduševljenja)

padam ljubeći svoje ruke. Sa takvim osećanjem treba ići na bal, i s takvim pojačanim osećanjem pročišćen i zanesen, čovek ga treba napustiti. Pošto je to tako, koliko bi još bolje bilo kada bi čovek išao sa direktnom religioznom svrhom koja plamti unutar celog njegovog bića! Beethoven koji trešti dok gledam izlazak Sunca nije za mene stran prizor; za mene koji klikćem od radosti i u čudu kada razumem (bez čega čovek nikada ne bi mogao reći da vidi) vlat trave. Padam na kolena u tihom obožavanju meseca; krijem oči u svetom strahu od dobrog Van Gogha.

Zamislite onda bal na kome je muzika – nebeski hor, vino - vino Grala ili Sabata Adepata, a čovekov partner – Beskrajn i Večan, Istinski i Živi Najviši Bog! Idite čak na jedan običan bal ("the Moulin de la Galette" će poslužiti čak i posljednjem od mojih magičara) sa svom dušom u plamenu unutar vas, sa svom voljom koncentrisanom na to pretvaranje, i recite mi kakvo se čudo događa! Zloba, odvratnost prema životu je ta, koja šalje čoveka na bal onda kad ostari; kad je čovek mlad on je na izvorima, dok ne prođe vreme, ali ljubav ka Bogu koja je i jedina istinska ljubev ne umanjuje se s godinama, već postaje dublja i intenzivnija sa svakim zadovoljstvom. Čini se da ako u najplemenitijem čoveku ovo izlučivanje raste – što sigurno sugerije spoljašnji rezervoar – godine gube svu svoju gorčinu.

Nalazimo "Brata Lawrence" – a, Nicholas Herman Lorenski, kako je u osamdesetoj godini još uvek u ne prestanoj radosti u jedinstvu sa Bogom. Buddha će se u tim godinama uzdizati i silaziti sa Osam Visokih Ekstaza kao akrobata na merdevinama; ne manje slične priče ispričane su o biskupu Berkeleyu. Mnogi uopće nisu postigli jedinstvo (jednota, union) sve do srednjih godina, i retko da su je posle toga izgubili.

Istina je da se genije, u pravom smislu te reči, gotovo uvek iskazuje već u mladosti. Možda bi trebalo uzimati takve slučajeve kao što je Nicholas Herman za naučene genije. Sada sam, neopozivo, mišljenja da genijalnost može biti stečena, ili alternativno, da ona gotovo da je univerzalno vlasništvo. Njezina retkost može se pripisati uništavajućem uticaju korumpiranog društva. Retkost je sresti mladog čoveka bez visokih ideala, plemenitih misli, osećanja svetosti, sopstvene važnosti, osećanja koja su, kad se objasne: osećanja njegove istovetnosti sa Bogom. Tri godine u svetu, i on je bankarski činovnik ili čak službenik u vladi. Samo oni koji od ranog dečastva intuitivno shvate da moraju ostati po strani, i koji imaju neverovatnu hrabrost i izdržljivost da to čine uprkos svemu što zatiranje, bezosećajnost i prezir inferiornih može učiniti, samo oni stižu do punoletnosti nezatrovani. Svaka ozbiljna ili duhovna misao služi za podsmeh, o pesnicima se misli

kao o "slabićima" i "kukavicama" samo zato što su oni jedini momci sa sopstvenom voljom i imaju hrabrosti da se suprotstave celoj školi, drugoj deci i učiteljima koji su u sličnom savezu kao što su nekad bili Pilat i Herod; čast je zamenjena iskorišćavanjem, svetost hipokrizijom. Čak i tamo gde nalazimo sasvim dobro seme koje klija na izdašnoj zemlji, prečesto postoji rasturanje snaga.

Laskavo ohrabrivanje pesnika ili slikara mnogo je gore za njega nego bilo kakva kritika/progona. Ovde opet pitanje seksa (PITANJE SEKSA - tako ga zovu Tolstojanci, prodavači poštenja, snobovi, i oni koji ne pričaju i ne razmišljaju ni o čemu drugom) pomalja svoju strašnu glavu. Verujem da je svaki dečak prvobitno svestan seksa kao svete stvari. Ali, on ne zna šta je to. Sa beskrajnom plahošću on pita. Gospodar odgovara sa svetim užasom, dečak obara pogled, potajno se smeška, možda i gore.

Raspoložen sam da se složim sa direktorom Eton-a da homoseksualne naklonosti među dečacima "ne škode"; čak ih smatram jedinom protutežom (alternativom) spram mogućnosti seksualnog života u takvim javnim školama. Hindusi su mudriji. U odgovarajućem času puberteta dečak se priprema kao za svetinju; vode ga u posvećen hram, i tu se zahvaljujući mudroj i svetoj ženi, pravoj umetnici posvećenoj tom cilju, inicira sa svim svečanostima u tu tajnu živ

ota. Tako se taj akt proglašava religioznom, svetim, bezličnim, sasvim odeljenim od ljubakanja i erotike i animalizma i sentimentalizma i svih ostalih sramota koje je Protestanizam od njega načinio. Katolička crkva je, verujem, do izvesnog stepena sačuvala pagansku tradiciju. Brak je svetinja. (Naravno, postojala je škola đavolskih anandera bez muškosti, koji drže da je akt sam po sebi "grešan". O takvom izopačavanju prirode nećemo dalje govoriti. Napomena A.C.) No u nastojanju da liše seksualni akt svih dodataka koji bi ga učinili bezbožničkim, Crkveni Oci su, negirajući sami sebe, priključili dodatke koji su ga još više učinili bezbožničkim. Povezali su ga sa imovinom i nasleđem. Želeli su da služi i Bogu i Mamonu. Striktno ograničavajući sveštenika koji bi time trebalo da uloži svu svoju energiju u čudo Mise, oni svoj savet smatraju savršenim savetom. Magička tradicija je delimično bila izgubljena; sveštenik nije mogao da čini ono što se od njega očekivalo, te se neproširena porcija njegove energije ukiselila. Otud se misli sveštenika, slično mislima modernih snobova, večno vrte oko pitanja seksa. Posebna i Tajna Misa Služenja Misterije Inkarnacije, Misa Svetog Duha, kad bi se izvodila u izvesnim intervalima, mogla bi da spasi i monahe i monahinje i podari Crkvi večnu dominaciju u svetu.

IX

Da se vratimo. Retkost genija je u velikoj meri rezultat destrukcije njegove mladosti. Kao što je u fizičkom životu pogodna biljka ona koja od hiljade drugih semena istera mladicu, tako uslovi ubijaju sve sem najjačih sinova genijalnosti. Ali, kao što se zečevi brzo množe u Australiji, gde je poznato da čak i misionar može dobiti devedesetoro dece za dve godine, tako ćemo i mi moći da negujemo genijalnost ako možemo da pronađemo i uklonimo ono što je sputava.

Očigledan praktični korak koji treba poduzeti jeste vratiti rituale Bahusa, Afrodite i Apolona na njihovo pravo mesto. Oni ne treba da budu dostupni svakome, a čovečnost treba da bude nagrada kušnje i inicijacije. Fizički testovi treba da budu strogi, a slabiće bi radije trebalo odstraniti nego da se veštački održavaju. Isto se odnosi i na intelektualne testove. No, takvi testovi treba da budu toliko opšti koliko god je to moguće.

U školi sam bio totalni neznalica u svim granama atletike i igara, jer sam ih prezirao. Držao sam, i još uvek držim, brojne svetske rekorde u planinarenju. Slično tome, ispiti ne uspevaju da testiraju inteligenciju. Cecil Rhodes odbijao je da zaposli bilo kog čoveka sa univerzitetskom diplomom. To što takve diplome dovode do časti u Engleskoj znak je truljenja Engleske, mada su one

čak i u toj državi često prelazni koraci ka klerikalnoj jalovosti ili ropstvu pedagogiji.

Sledeće je impresionistička shema slike koju želim da naslikam. Ako bi moć da se poseduje imovina zavisila od čovekovih sposobnosti i njegovog opažanja pravih vrednosti, onda bi nova aristokratija odmah bila stvorena, a kobna činjenica da društveno mišljenje varira sa moći da se obezbedi šampanjac prestalo bi da bude činjenica. Naša novčano - politička aristokratija nestala bi za jedan dan. Ali, ja sam isuviše svestan da takvu sliku nije pogodno slikati.

Dakle, možemo samo raditi strpljivo i u tajnosti. Moramo odabrati pogodan materijal i vežbati ga sa najdubljim poštovanjem prema ovim trima majstorskim metodama, ili pomagati duši u njenom genijalnom orgazmu.

X

Sledeći častan stav je od vanredne važnosti. Normalni ljudi nalaze normalno olakšanje od svakog opšteg ili posebnog uzbuđenja u seksualnom aktu. Komandir Marston, R.N., čiji su eksperimenti o uticaju tam - tama na udatu engleskinju klasični i poučni, divno je opisao kako nejasni nemir koji se u početku pokazuje, postepeno poprima seksualan oblik, i kulminira ako je to dozvoljeno, besramnom masturbacijom ili povećanjem

zahteva. Međutim, to je samo prirodan zaključak koji sledi iz tvrdnje da udate engleskinje obično ne znaju šta je seksualni vrhunac. Njihove želje, koje stalno stimulišu brutalni i neuki muževi, nisu nikada zadovoljene. Ova činjenica ponovo objašnjava odkud zadivljujuća nadmoć lezbijskog odnosa u londonskom društvu.

Hindusi upozoravaju svoje učenike na opasnosti koje mogu prouzrokovati vežbe disanja. Zaista, najmanja opuštenost u moralnim ili fizičkim tkivima može da prouzrokuje neželjeno oslobađanje energije koja se vežbom nagomilala. Znam to iz sopstvenog iskustva. Dakle, od najveće je važnosti shvatiti da oslobađanje od tenzije treba tražiti u onome što su Hebreji i Grci nazivali prorokovanje, koje je bolje kad se organizuje u umetnost. Nepravilno oslobađanje je čisto rasipanje, divlji urlik; pravilno oslobađanje je "Neukroćeni Prometej" ili "Lage dairain", zavisno od posebnih sposobnosti poletne osobe. Ali, moramo zapamtiti da se specijalne sponosnosti vrlo lako poprimaju ukoliko je vodeća snaga entuzijazma velika. Ako ne možeš da se držiš pravila drugih, stvaraš sopstvena pravila.

Obično se posle dužeg vremena pokaže, da je tvoj skup pravila jednako dobar kao i neki drugi. Henri Rousseau, carinik, bio je ismejavan celog života. I ja sam se smejaod srca kao i ostali, mada sam u inat samom sebi i

dalje ponavljao (jer tako glasi fraza) "da osećam nešto, ne mogu reći šta". U momentu kada se nekome pruži prilika da sve svoje slike sakupi u jednoj sobi, očito je da je njegova naivnost samo jednostavnost Umetnika. I neka niko ne pomisli da nisam uspeo opaziti, ili da potcenjujem opasnosti kod ovih metoda. Čak i pojava tako proste stvari kao što je umor mogla bi da pretvori jednu "Las Meninas" u glupu seksualnu krizu. ("Las Meninas" je naziv slike. Prev.) Biće neophodno za većinu Engleza da se ugledaju na Arape i Hinduse, ljude sa izvanrednom samokontrolom čiji je ideal da oduzmu nevinost što većem broju devica - osamdeset se smatra sasvim dovoljnim brojem - bez dovršenja akta.

Zaista je od najveće važnosti za slavljenika u bilo kom ritualu da bude sposoban da privede akt kraju bez da dozvoli bilo kakvoj seksualnoj ili senzualnoj misli da se uplete u njegov um. Um mora biti apsolutno odvojen od sopstvenog tela, kao što je i od tuđeg.

XI

Od muzičkih instrumenata nekoliko ih je pogodno. Ljudski glas je najbolji i jedini koji zaista može biti korišten u horu. Sve što podseća na orkestar zahteva beskrajne probe i uvodi atmosferu izveštačenosti. Orgulje su vredan solo instrumenat i u stvari su orkestar po sebi, dok

njihov ton i akord uvode religioznu ideju. Violina je najkorisnija od svih jer svaki njen ton izražava glad za beskrajnošću, a ipak je tako elastičan da ima veći emocionalni opseg od bilo kog drugog instrumenta. Ukoliko je (za pratnju violine) svirač na harfi nedostupan, nema potrebe za pratnjom. Harmonijom je užasan instrument, možda samo zbog asocijacija uz njega; sličan je klavir, mada bi mogao da posluži, ako se ne vidi, a na njemu svira Paderewski. Truba i zvono su odlični da podbodu kod krize u ceremoniji. Topao, razigran, odan, u drugoj etapi ceremonije, etapi intenzivnijoj i direktnijoj ali manje uzvišenoj od ostalih, tam - tam je jedinstven. On se odlično kombinuje sa praktikovanjem mantre, i najbolja je pratnja za bilo koji sveti ples.

XII

Od svetih igara najpraktičniji za okupljanje je ples u sedećoj pozici. Kod toga se sedi sa prekrštenim nogama na podu, i njiše se napred - nazad iz bokova u ritmu mantre. Solo, ili duet plesača kao prizor radije izbaciti iz ove vežbe. Preporučio bih maleno ali veoma blještavo svetlo na podu u sredini sobe. Pod takve sobe najbolje je obložiti mozaičkim mramorom; jednostavan pod masonske lože nije loša stvar. Oči, ako uopšte nešto vide, vide tada samo ritmičke ili mehaničke kvadrate koji u

perspektivi vode do prostog, netrepčućeg svetla. Njihanje tela u ritmu mantre (koja ima sama od sebe tendenciju uspona i pada na veoma tajanstven način) postaje naglašenije; na kraju se javlja stupanj grča, a onda svest zatreperi i nestane, možda se probije u božansku svest, možda je ponovo dozvana k sebi usled neke promene u spoljašnjem zbivanju. Gornje je veoma jednostavan opis uobičajenog i značajnog oblika ceremonije osnovane mahom na ritmu. Veoma ju je lako pripremiti, a njeni su rezultati obično veoma ohrabrujući za početnika.

XIII

Upotreba vina, budući da je "prevarant", i žestokog pića koje vrlo razjaruje, pre će dovesti do nevolje nego sama muzika. Suštinska poteškoća je u određivanju količine. Čoveku treba prava mera, a kako Blake ističe, čovek može reći koliko je dosta samo ako uzme previše. Doza vrlo varira od čoveka do čoveka, a takođe varira i za istog čoveka u različitom periodu. Ceremonijalni izlaz od ovoga sastoji se od tihog poslužitelja koji će nositi posudu sa pićem i dodavati je svakome po redu u različitim intervalima. Piti treba u malim količinama, a iz posude uzeti onoliko koliko obožavatelj misli da je dovoljno, i dodati je dalje. Peharnik treba da je inicijal, i da bude diskretan pre nego što dade zdelu. Najmanji znak da

opijenost zahvata čoveka treba da bude znak za njega da zaobiđe tog čoveka. Ovaj postupak može se lako uklopiti u već ranije opisanu ceremoniju. Ako se želi, umesto vina se može upotrebiti eliksir koji sam ja uveo u Evropu. Ali rezultati koje on daje, ako se upotrebi na ovaj način, još uvek nisu dovoljno proučeni. Moja je neposredna namera da ispravim taj propust.

XIV

Seksualno uzbuđenje koje mora upotpuniti sklad metoda, pruža mnogo teži problem. Izuzetno je poželjno da svi telesni pokreti tada prisutni budu lepi u najvišem smislu; mnogi ljudi su tako bolesno naviknuti da će biti nesposobni da posmatraju takvu ceremoniju bilo kako drugačije osim kritičkim ili razbludnim okom, što je fatalno posve dobro dotad učinjeno. Izgleda da je bolje sačekati da se sadašnjost digne na viši nivo nego da riskiramo profanaciju/svetogrđe. Nije poželjno, po mom mišljenju, da obožavatelji slave javno. Žrtvovanje bi trebalo biti samostalno. Ipak...

XV

Baš sam gornje pisao kad je na moja vrata zakucao izvrstan pesnik, sa kojim sam razgovarao o Misterijama, pa me je taj razgovor naveo da zapišem ovih nekoliko nemarnih beleški. Rekao sam mu da radim na idejama koje

mi je predložio i da pa, baš sam prionuo. Zatražio je dozvolu da pogleda rukopis (jer je dobro čitao engleski, mada ga je govorio slabo), pa pošto je to učinio, oduševio se i rekao: "Ako sada pođeš sa mnom, završićemo Tvoj esej." Srećan zbog izgovora, što uverljivijeg to bolje, da prākinem sa radom, požurio sam po svoj kaput i šešir. "Uzgred", dodao je u kolima "mislim la nemaš ništa protiv da mi podaš Reč Ružinog Krsta." Iznenađen, razmenio sam tajne I.N.R.I. sa njim. "A sada, odlični Prinče", reče "ono što sledi je pod tim pečatom." I dade mi najvažniji od svih MASONSKIH znakova. "Upravo si na putu", reče "da uporediš svoj ideal sa našom realnošću." Dotakao je zvono. Automobil je stao i mi iziđosmo.

Otpustio je šofera. "Dođi", rekao je "imamo pola milje brzog hoda." Išli smo kroz gustu šumu do jedne stare kuće gde nas je u tišini pozdravio gospodin koji je, mada u dvorskoj odeći, nosio veoma župotrebljivž mač. Kada je bio zadovoljan našim odgovorima propustio nas je kroz koridor u predsoblje, gde nas je dočekao drugi naoružan stražar. On mi je, posle daljeg stavljanja na ispite, pružio dvorsku odeću, simbole časti Suverenog Princa Ružinog Krsta, zatim podvezice od zelene svile i ogrtač od zelene kadife sa trakama od crvene svile. "To je mala misa", šapnuo je stražar.

U predsoblju bilo je još troje četvoro što žena što

muškaraca, zauzetih oblačenjem. U trećoj sobi naišli smo na formiranu povorku i pridružili joj se. Sve u svemu bilo nas je dvadeset šestoro. Prošavši kraj poslednjeg stražara stigli smo do kapele na čijem su ulazu stajali mlad muškarac i mlada žena, oboje obučeni u jednostavne odore od bele svile prošarane zlatnim, crvenim i plavim vezom. Čovek je nosio baklju od smolastog drveta, a žena nas je, pošto smo prošli, poprskala ružinim mirisom iz zdele. Soba u koju smo došli služila je jedno vreme kao kapela to se videlo iz njenog oblika. Ali visoki oltar bio je pokriven prekrivačem koji je prikazivao Ružu i Krst, dok je iznad njega bilo poređano sedam svećnjaka, svaki sa sedam kraka. Fotelje su bile rezervisane; kod ruku svakog viteza gorela je sveća od ružičasto obojenog voska, a buket ruža je stajao pred njim.

U centru crkvene lađe bio je veliki krst kalvarijski krst od deset kvadrataž mereći, recimo, 6x5 stopa, naslikan u crvenoj boji na beloj tabli na čijoj ivici bejahu prstenovi kroz koje su prolazile pozlaćene prečke. Na svakom uglu bila je zastava sa lavom, bikom, orlom i čovekom, a sa vrha njihovih prečki spuštao se plavi baldahin na kome je u zlatu blistalo dvanaest znakova zodijaka. Vitezovi i dame bili su na mestu; iznenada se u svodu crkve začulo zvono. Tog momenta svi su ustali. Vrata su se otvorila i sa zvukom trube

glasonoša je pristupio praćen Prvosveštenikom i Prvosveštenicom.

Prvosveštenik je bio čovek od oko šezdeset godina, što sam prosudio po beloj bradi; ali je hodao krepkim, još uvek sigurnim korakom tridesetih. Prvosveštenica, ponosita, visoka, ozbiljna žena od oko trideset leta, koračala je pored njega; ruke su im bile raširene i dodirivale su se kao u mementu. Njihove krajeve odeće nosilo je dvoje mladih ljudi koji su nas primili.

Sve se to odvijalo dok su nevidljive orgulje svirale Introit. Zvuci su utihnuli kad su oni zauzeli mesta na oltaru. Okrenuli su se licem prema zapadu, čekajući. Pošto su se vrata zatvorila naoružani stražar čija je odeća sad bila skerletno crvena umesto ranije zelene boje, izvukao je svoj mač i hodao gore dole po krilu crkve izvodeći egzorcizam i mašući velikim mačem. Svi prisutni izvukli su mačeve i licem se okrenuli prema vani, gledajući u tačku pred sobom. Činilo se da će ovaj deo ceremonije trajati večno.

Kada je završio, mladić i devojka se ponovo pojaviše, noseći, jedan zdelu a drugi kadionicu. Mada nisam mogao da čujem reči, verovatno su na grčkom pevali neku litaniju; pročistili su i posvetili kapelu. Sada su Prvosveštenik i Prvosveštenica otpočeli litaniju u ritmičkim stihovima jednake dužine. Na svaki treći odgovor dodirnuli bi se rukama na

svojstven način; na svaki sedmi bi se poljubili. Dvadeset prvi bio je kompletan zagrljaj. Zvono je odjeknulo u svodu crkve i oni se razdvojiše. Prvosveštenik tada uze sa oltara bocu oblikovanu tako da predstavlja falus. Prvosveštenica je kleknula i pokazala zlatan pehar u obliku malog čamca. On je kleknuo naspram nje ali nije sipao iz boce. Sada su vitezovi i dame otpočeli dugu litaniju, najpre dama u sopranu, onda vitez u basu kojem je hor svih prisutnih uz orgulje odgovorio. Hor je pevao.

EVOE HO, IACCHE!
EPELTHON,
EPELTHON, EVOE, IAO!

Uvek se iznova zvuk uzdizao i spuštao. Zajedno sa njim, da li zbog žscenskog efektaž ili ne, ne mogu reći, svetlo iznad oltara postajalo bi ružičasto, a onda purpurno. Tada je Prvosveštenik iznenada oštrim pokretom digao ruku; momentalno je nastala tišina. Sada je sipao vino iz boce. Prvosveštenica pehar dade devojci koja ga odnese svima prisutnima. To nije bilo obično vino.

Za votku je rečeno da izgleda kao voda, a ima oštrinu vatre. Sa ovim vinom je obrnut slučaj. Bilo je slično bogatom ognjenom zlatu u kome su poigravali i drhtali plamičci luči, ali mu je ukus bio bistar i čist kao sveža voda sa izvora. Nisam ga gotovo ni okusio a počeh da drhtim. Bilo je to zadivljujuće osećanje, mogu da ga uporedim

sa osećanjem čoveka koji čeka svog krvnika, a prebrodio je strah, pa mu je ostalo samo uzbuđenje. Pogledao sam oko sebe i opazio da svako doživljava nešto slično. Za vreme dok smo pili Prvosveštenica je pevala himnu, ponovo na grčkom. Ovoga puta prepoznao sam reči, bile su iz jedne drevne Ode Afroditi.

Mladić je sada došao do Crvenog Krsta, stao i poljubio ga, onda je zaplesao na njemu na takav način da se činilo da iscertava divne ruže od zlata, jer je tupkanje prouzrokovalo padanje svetlog praha sa baldahina. U međuvremenu je litanija (druge reči, ali isti hor) počela ponovo. Ovoga puta u duetu su pevali Prvosveštenik i Prvosveštenica. Pri svakoj pesmi hora vitezovi i dame bi se duboko naklonili. Devojka je neprestano kružila, a pehar je išao iz ruke u ruku. Ovo se završilo iscrpljenošću mladića koji se onesvešten srušio na krst. Devojka je odmah uzela pehar i prinela ga njegovim ustima. Onda ga je podigla, i uz pomoć Stražara Hrama izvela ga iz kapele. Zvono se ponovo oglasilo u crkvenom svodu.

Glasnik je dunuo u fanfare. Prvosveštenik i Prvosveštenica prišli su jedno drugom i zagrlili se, u činu odrešivanja teških zlatnih odora koje su nosili. Haljine padoše, dva zlatna jezerca. Sad je videh odevenu u haljinu (kako se kasnije pokazalo) od hermelina sa lakim belim svilenim trakama.

Odeća Prvosveštenika bila je u ukrasnom vezu svih boja, urađenom sa izvrsnom ali ipak robusnom umetnošću. Takođe je nosio naprsnik koji je bio u skladu sa baldahinom, izvezenim od zlata u svakom uglu, dok je dvanaest znakova zodiijaka bilo simbolizovano dragim kamenjem na naprsniku.

Zvono je ponovo odjeknulo, i glasnik sa trubom se nanovo oglasio. Slavljenci su pošli sa rukom u ruci niz crkvenu lađu, dok su orgulje grmele dalje svoje svečane akorde. Svi su vitezovi i dame ustali i dali tajni znak Ruže i Krsta.

U tom delu ceremonije počele su da mi se događaju neke stvari. Iznenada sam postao svestan činjenice da mi je telo izgubilo i težinu i osetljivost. Činilo mi se da mi se svest više ne nalazi u telu. Zamenio sam sebe, ako mogu tako da se izrazim, sa jednom od zvezda na baldahinu. Tako sam propustio da vidim kako slavljenici prilaze krstu. Zvono se ponovo oglasilo; povratio sam se, a onda sam video Prvosveštenicu kako stoji u podnožju krsta i baca svoju haljinu preko njega, tako da se krst više nije mogao videti. Ostala je samo tabla prekrivena hermelinom. Sada je bila naga, na sebi je imala samo krunu sa draguljima svih boja, širok zlatnan lanac oko vrata i odgovarajuće narukvice na rukama i nogama. Počela je da peva na nežnom i stranom jeziku tako osećajno i tačno a ja, u svojoj

delimičnoj pometnji, nisam ni uspeo čuti sve, no uhvatio sam nekoliko reči, (Io Pan! Io Pan!), i frazu u kojoj su reči Iao Sabao upečatljivo završavale rečenicu u kojoj sam razabrao reči Eros, Thelema i Sebazo.

Dok je pevala otkopčala je svoj prsник i dala ga devojci.

Sledila je odora; video sam da su bile nage i da se nisu stidele. Po prvi put je nastala apsolutna tišina. Sada je iz stotine cevi koje su okruživale tablu potekao mirisni purpurni dim.

Sve je bilo obavljeno nežnom koprenom magle, svetom kao oblaci nad planinama. Tada se na znak Prvosveštenika zvono još jednom oglasilo. Slavljenci su raširili ruke u obliku krsta, isprepletajući prste. Lagano su kružili tri i po kruga. Onda ga je položila na krst i zauzela svoje određeno mesto. Orgulje su sada ponovo nastavile sa svojom svečanom muzikom.

Bio sam izgubljen za sve. Samo sam uspeo da vidim da slavljenici nisu činili očekivane kretnje. Pokreti su bili sitni, a ipak vrlo snažni. Ovo mora da se nastavilo još duže vreme. Meni se činilo da ni sama večnost ne može sadržavati raznovrsnost i dubinu mojih iskustava. Ni jezik ni pero to ne mogu opisati, no još uvek sam voljan da pokušam nemoguće.

1. Bio sam, sasvim sigurno i bez sumnje, zvezda na baldahinu. Ta je zvezda bila neshvatljivo ogroman svet čistog plamena.

2. Izenada wam shvatio da zvezda nije imala određenu veličinu. Nije da se zvezda smanjila, već je ona (= Ja) iznenada postala svesna beskrajnog prostora.

3. Desila se eksplozija. Kao posledica toga, osećao sam se slično svetloj tački, beskrajno maloj a ipak beskrajno blistavoj, i ta tačka je bila bez pozicije.

4. Naravno, ta je tačka bila sveprisutna, i bilo je prisutno osećanje beskrajne zbunjenosti, a blistala je dugo vreme izlivom beskrajnog ushićenja. (Upotrebio sam reč /blistala/ kao da se obuzdam, bolje da sam upotrebio reči izbrisana, savladana, ili osvetljena.)

5. Ova beskrajna punoća - ne opisujem je kao takvu, ali to je bilo to - iznenada se pretvorila u osećaj beskrajne praznine, koje sam postao svestan kao čežnje.

6. Ova dva osećanja počеше stalno iznenađujuće da se smenjuju velikom brzinom, bez ikakvog preimućstva jednog nad drugim.

7. To smenjivanje mora da se desilo pedeset puta, ili još bolje sto puta.

8. Ta su dva osećanja iznenada postala jedno. Ponovo je reč eksplozija jedina koja to može opisati.

9. Sada sam, činilo se, bio svestan svega odjednom da je sve u isto vreme bilo i jedno i mnogo . Kažem odjednom, tojest, nisam postepeno postao sve, već odjedanput.

10. To biće, ukoliko to mogu nazvati bićem, činilo se da pada u beskrajni bezdan Ničega.

11. Dok je taj pad trajao, zvono se iznenada oglasilo tri puta. Tog momenta sam postao normalno biće, ali još uvek sa izvesnom svesnošću (koja me do ovog časa nije napustila) da istina svega nije ovo normalno "Ja" nego To što još uvek pada u Ništa. Oni koji znaju uveravaju me da sam sposoban uspostaviti kontakt ukoliko prisustvujem drugoj ceremoniji. Zvono je utihnulo. Devojka je brzo pritrčala i prebacila hermelin nad slavljениke. Glasnik je dunuo u fanfaru a vitezovi i dame napustili su svoja sedišta.

Idući prema tabli nosili smo pozlaćene štapove i pratili glasnika koji je izlazio iz kapele, noseći svetiljku u malu pobočnu kapelu koja je vodila ka izlazu iz srednjeg predsooblja; zatim smo izašli, posle čega je stražar zaključao vrata.

U tišini smo se skinuli i napustili kuću. Na otprilike milju kroz šumu naišli smo na automobil mog prijatelja. Upitao sam ga, ako je ovo bila mala misa, zar mi ne bi moglo biti dozvoljeno da prisustvujem i Velikoj Misi? "Možda", odgovorio

XVI

je sa zagonetnim smeškom - "ako je sve što pričaju o tebi istina." U međuvremenu mi jedozvolio da opišem ceremonijui njene rezultate onoliko verno koliko sam sposoban, obavezujući me jedino da ne naznačim grad blizu koga se ceremonija odvijala. Voljan sam da ukažem Inicijatima masonerije Razreda Ruže i Krsta koji poseduju povelje istinskih autoriteta (jer postoje lažni masoni koji deluju pod lažnim poveljama) na adresu osobe koja će moći da razmotri njihovu podobnost za članstvo u Odel (Chapter, Prev) koji praktikuje slične rituale.

Mislim da je suvišno da nastavim svoj esej o Misterijama i moju analizu O snaženog Entuzijazma.

O MAJSTORSTVU

Arithmos Telios

"...Bind nothing! Let there be no difference made among you between any one thing & any other thing; for thereby there cometh hurt."

- Liber AL vel Legis (I;22)

I

U dobra stara vremena dok se Zemlja skrivala pod sjenkom krsta što stremio je ka nebesima, tako da ni Sunca ni čovjeka ne vidjesmo, u skladu sa tadašnjom formulom samožrtvovanja rasplamsala se legenda iz koje je proklijalo novo doba, doba o kom je sanjao, doba individualizma. Njegova sabrača vjerojatno nisu ni znala da zvona za pokoj njegove duše pričaju o radosti koja dolazi. Svojom žrtvom označio je da je žrtvovanju došao kraj. Taj čovjek bio je Veliki Majstor Reda Hramovnika Jacobus Burgundus Molensis Mučenik. Dao je ono najvrijednije što je imao (pogodili ste – svoj život) kako bi se mi oslobodili okova Eona Ribe. Njegov je čin beskompromisnom žestinom ukazao na nesavršenstvo uspostavljenog poretka. Nebesa su se zatresla da više nikada ne budu što su bila. Prve pukotine su pokazale njihovo pravo, apsolutističko lice. Na toj lomači izgorio je i Hristov kameni kip dok je uvijajući se i sikćući

poput zmije urlao: "Pati i uživaj u svojoj patnji, jer na Zemlji nam je samo patnja dana!".

Red Templara bio je zbrisan (da bi se iz tog gliba izvuklo kolektivno nesvjesno bila je potrebna enormna žrtva), ali cilj je bio postignut. Umovi su i ne znajući uočili da uz apsolutnu vlast pape i kraljeva nitko nije, niti će ikada biti slobodan.

Na pomolu je renesansa. Čovjek je Bog, Bog je čovjek. Život više nije puka paklena rupa ispunjena bez-nađem. Potraga za individualnošću kretati će se u tri pravca: umjetničko - filozofsko - religijskom (duša), naučnom (duh), te geografskom (tijelo).

Gonjen neznanim silinama jedan je čovjek razapeo jedra i dospio do Amerike. Mnogi će slijediti njegov primjer i u krvi i uništavanju, u negiranju prava na život svega što je različito tažiti će vlastitu sreću i mjesto pod Suncem. Indijanci će biti desekovani, robovi će bogatiti Ameriku, robijaši Australiju, Afrika i Azija će biti

raskomadane. I sve to zbog uočavanja da je Evropa okoštali dinosaur u čijoj utrobi nitko nije siguran, niti može ostvariti svoje snove i da je jedini način da se preživi pobjeći.

Ipak, neki će ostati i boriti se. Vikati će: "Epour si muove!", a poput Molensisa Bruno će gorjeti na lomači. Pojaviti će se protestanti i zabiti klinove u krvave ruke katoličanstva. Šaputati će se da je čovjek sposoban vlastitim snagama stupiti u kontakt sa Bogom. Pa ipak, sve manje će u njihovim mislima biti Bog, a sve više čovjek. Uzavreo, u naponu snage, okrenut tek otkrivenom svijetu i svojoj sposobnosti ovladavanja istim. Roditi će se parobrod, voz, automobil, avion gliser, helikopter, raketa... U cijelom tom mnoštvu događanja, na kraju, čovjek će zaboraviti sebe.

II

Za to vrijeme u podzemlju povijesnih zbivanja, tek tu i tamo izbacujući pokoji blijedi i često iskrivljeni listić na svjetlo dana sjeme koje su posijali Mučenik i njegova braća tiho je spoznavalo svoju volju bolno se izdižući nad preplašenom Zemljom poharanom kugom, glađu, ratom i smrću. Pa ipak, Svjetlost (žilava kakva jest) će se razgoriti i uobličiti u buktinju. Kada je Zemlja bila toliko zagnjojena da Thelema nije

(Karl Kellner)

mogla promašiti svoj cilj jedan fabrikant (i istraživalac istočnih misterija) će vrativši se sa svojih putovanja ustanoviti Red Orjentalnih Templara. Osmislivši ga sa nekolicinom saradnika taj čovjek ipak neće postati O.H.O., već će istu dužnost prepustiti drugom. Time se još jednom javlja formula po kojoj "ja jesam" može biti dovršeno samo kroz prividno odricanje, prividnu patnju i prividnu smrt. Spoznaji tajne IX° je očito strano posezanje za aspektima Univerzuma preko kojih bi se trebali izraziti drugi. Ne podlegavši želji da vlada (mada je bio počasni Majstor, a i idući će ga nazivati prvim O.H.O.-om Reda), zaslužio je da ga smatramo iskon-skim vođom i našim učiteljem. Bivajući ili ne bivajući Majstor O.T.O.-a Kellner JESTE i to je nešto što mu nitko ne može oduzeti.

III

Njegov "nasljednik", Theodor Reuss, izgleda Austro-ugarske oficirčine (doduše ni Crowley nije izgledao ništa bolje) daleko prije nego li znalca najvećih tajni stvaranja, izaziva u meni osobito udivljenje. Upravo je nedostatak autoritativnosti (uprkos očitoj strogosti, dapače i krutosti) njegovo prijatno iznenađenje. Oh, posezao je on svoj mač na Crowleya najmanje dva puta (za ostale mada je vjerojatno da ih je bilo, nemam

(Theodor Reuss)

dokumentacije) i to tako da se sve prašilo. Prvi put su se sreli na sudu kada je Mathers tužio Crowleya da je pod male novce prodao najveće hermetičke tajne, jer je štampao materijale o Zlatnoj Zori. Reuss je, naravno, bio svjedok optužbe.

Kad su se idući put sreli došao mu je isprati uši zbog nekog minornog poglavlja u Knjizi Laži.

Izgleda da su oba od toga imali koristi: Crowley je napokon shvatio kuda su ga sve te godine vukli ruka i pero, a Reuss je izišao iz Eona

Jasno da ni to nije išlo lako. Prvo je bio prisiljen uočiti da nema posla s uobičajenim tipom luđaka, već da u tom ludilu ima određenog reda. Potom ga je ne samo inicirao u IX° O.T.O.-a, te postavio za Poglavara Engleske, već mu je 1922. predao svoj skiptar. Time je (govorim ovo bez imalo patetike) zaslužio Umiručeg Boga i krenuo putem Theleme. našu vječnu slavu i hvalu. Žrtvovao je svoj položaj u korist onog koji je u tom prostoru i vremenu bio mnogo adekvatniji vođa, čiji poklik je vodio u dotad neznane nebeske visine.

Nije se oglašio o zamolbe nas, djece budućnosti, te nam je omogućio čuti Crowleyevu riječ. Dapače, i sam je postao Thelemit, što, priznati će te jednom izgrađenom magičaru i nije tako jednostavno. Na tom zadatku čak ni ljudi poput Rudolf Steinera i Framz Bardona nisu pokazali izrazito strpljenje.

Riskirao je sve, čak i O.T.O. čijem je usponu posvetio najplodnije godine svog života da se sjeme novog ne zatre. Morao je biti svjestan da će doći do rascjepa unutar O.T.O.-a i da mnogi neće moći prihvatiti ideje koje im je Crowley donosio. Međutim, one su bile istinite i

nije imao druge do da ih podrži. Izdajući ih izdao bi sebe. Uostalom, ta mogućnost nije ni postojala jer se tokom godina sazdalo na takav način da reagira bez primisli u skladu sa potrebama Univerzuma. Ta rijetka kvaliteta apsolutne predanosti ga je i dovela na položaj Majstora i naredila mu da odstupa kad je došlo vrijeme da Thelema otvoreno stupa na svjetsku scenu.

IV

"Vi Vivus Vniversum Vivicus Vici" pobjednički je uzviknuo Nitko po čemu možemo zaključiti da je htio reći kako zna Sve, samim tim voli Sve i samim tim može Sve. Da bi dokazao tu svoju apsurdnu tvrdnju napisao je bezbrojne pjesme, eseje, studije, poneki roman i novelu, proputovao je pola svijeta, ljubio je najljepše žene svog vremena, provodio dane mukotrпно meditirajući u budističkim samostanima... i da ne nabrajam.

Rođen je u porodici imućnog pivara i člana vjerske sekte skrivene pod naizgled bezazlenim imenom Plimutska Braća (naizgled bezazlenim ne zbog svojih stavova, već zbog činjenice da je iz njihovih njedara izašla Velika Zvijer). Kao student Cambridgea, dokazani boem i mlada nada Engleskog pjesništva odjednom svu svoju strast (a bilo ih je ohoho) okreće

(Aleister Crowley)

magiji (prozvajući je potom Magika).

Uskoro će istrošiti svo svoje bogastvo smatrajući da je jedina konkretna moneta Svemira znanje, pri čemu nije mislio na leksičko, već na spoznaju krajnjih istina (ma što to značilo). Za njima će tragati cijelog života, ne prezirući Ništa, jer Sve na to ukazuje. Naravno, ponašati će se poput kompletne Budale.

Prepatiti će godine lutanja od zemlje do zemlje, uskraćenih gostoprimstava i izgnanstava (po tome liči na još jednog dragog mi sanjara koji se do kraja predao svojoj Istinskoj Volji - Oshoa Raineesha), napuštanje od strane prijatelja, suradnika, žena i ljubavnica, smrt djece, siromaštvo i hladnoću. I pokazati će magareću upornost nastavljanja vlastitim putem.

Kolika je bila njegova predanost Istini otkriva nam zapis u Hagiografiji gdje stoji kako se, u davno doba dok se

zanosio naslovom šahovskog prvaka svijeta, dobrano pogledavši svoje suparnike upitao želi li zaista njihovo poštovanje. Potom je otišao da se nikada više ne vrati.

To je ista ona silina koja je vrila u njemu i koja je uništila tadašnju Zlatnu Zoru kada je sagledao njene članove magičarskim pancerima. Nazvao se Perdurabo i izdržao je. A Univerzum mu se poput zadnje namiguše smiješio zavodljivo i udarao ga po prstima čim bi posegnuo za njim (no, kao što smo već mogli zaključiti on to radi samo najboljima).

Kruna Crowleyevog rada bila je Knjiga Thotha. Fizički odvojeni, dakle ovisni o pismima, pritisnuti ratom, u oskudici on i Lady Frieda Harris su mukotrпно probijali put kroz tokove vlastite (pod)svijesti, kroz Eone iskustava i kamen po kamen uspostavljali staru građevinu, stariju od pamtivjeka.

Tek što završiše, pokazalo se da Lady nije sposobna prevazići negativno mišljenje okoline o osobi koju je sama toliko cijenila. I tako Crowley ne samo da nije bio na izložbi vlastitih karata, već mu ni ime tamo nije pomenuto kako ne bi došlo do neugodnih asocijacija pri pomenu na Čovjeka čiji je znak 666. To ga, između ostalog, svrstava u skupinu velikih Majstora kojima kao da je sudbina da ne mogu uživati u kruni svojih napora mada su dosegli Krunu.

V

Svakoј Ekspanziji slijedi truljenje. Glavni i odgovorni za slične procese među zvezdama je Saturn, u O.T.O.-u, kakve li koincidencije, bio je to Brat Saturnus, Setovski aspekt Horusa Dvojnog. U šali ili ne moglo bi se reći da je nacistički logor, čiji je "gost" bio neko vrijeme, utjecao na njegovu koncepciju vođenja O.T.O.-a. Dešavalo se nije gotovo ništa, pa su članovi postepeno gubili volju...Volju za radom, volju za opstankom Reda. Taj proces nadišao je samo jedan čovjek - Hymenaeus Alpha.

No, nije li upravo Saturnus potirući njegovu Istnsku Volju razvio istu, očvrstao je i uvećao joj apetite? To i jest prava formula Horusa: Uništi sve što je slabo. Ono što preživi morati će modifitirati vlastito ponašanje. Tako on održava vrstu,

(Germmer sa suprugom)

štoviše, jača je. Brat Saturnus je na sebe preuzeo tu nezahvalnu ulogu. Napeo je tetivu Theleme unatrag najdalje što je mogao. Kako bi inače strijela zvana O.T.O. dosegla nebesa?!

IV

Nakon Germerove smrti i početnih nesuglasica sa preostalim članovima Alpha je preuzeo vodstvo u Redu. Njegov elan je uskoro oduševio zbunjene koji su euforično pohitali i proširili Thelemu na sve kontinente, na maltene svaki kutak Zemljine kugle.

Neiscrpne energije putovao je i poticao na rad bivajući sve ono što mi, obični smrtnici, smatramo da vođa Reda treba da bude. Sazvučje obožavanja u mojim riječima je (čini mi se) odraz grupne vibracije. 777 je plijenio poput svake čudne mješavine Boga, Đavola i Čovjeka. Izazivao je povjerenje svojih suradnika. Smatralo se da nema toga što bi u njegovoj blizini moglo krenuti nakrivo. Osjećali su se počašćenim što ga poznaju.

Njegova ekscentričnost nije bila gruba, već upravo obrnuto - šarmantna. Priča se da je jednom bio ponuđen piletinom od nekih dobrodušnih ljudi (koji nisu imali pojma u što su se upleli). Ta kurtoazna ponuda koja bi kod drugih završila slabašnim osmjehom i s: "Ne, hvala!" pretvorila se u pravu

malu lekciju čija je poduka glasila: "Radi što misliš i/ili misli što radiš". Pojevši gotovo sve Alpha je proizveo toliku količinu primodijalnih zvukova da se punim pravom može smatrati nasljednikom Velike Zvijeri. Tako to ide, ima nekih ljudi koji i najtrivijalnije stvari uspijevaju pretvoriti u suho zlato.

(GradeMc Murthy - Hymeneus Alpha)

Kada je osigurao da O.T.O. nikada više ne dođe u situaciju da se bori za puki opstanak napustio je ovaj Univerzum (pitam se ponekad u kojem li sada plijeni pažnju). I to je obavio kraljevski. Spašavajuću jedan život odrekao se vlastitog.

VII

Može se zamijetiti da smo upravo promotrili razne formule ponašanja ljudi koji su vodili Hramovnike.

Zajednička značajka im je apsolutno bila žrtva, tokom života ili u smrti (nije važno da li je ta žrtva puko zavještenje Eona na zalasku ili obaveza Majstora, već što su je oni dali).

Moć da se pogazi sebe (promatrano iz ugla običnog čovjeka), a da se to ne smatra tragedijom je očito esencijalna Vođi. Krajnja točka te moći je izjednačavanje važnosti osobnog bivstvovanja sa bivstvom Univerzuma. Sve ostale značajke ljudi su puke manifestacije, odrazi naših kalupa, doprinos igri Nuite.

Crowley nekome može biti najveći mag svih vremena, ali Crowleyu je to zasigurno iluzorno stanovište, jer on "sebe" percepira kao točku u beskrajnom prostoru i ne može reći da je vrijedniji od bilo koje druge točke, jer ona također percepira "sebe".

S druge strane, Crowleyevo pravo Ja je Univerzum i tako nije ni malo veći od bilo koga tko na isti način doživljava sebe. Ili:

"Perfect and the Perfect are one Perfect and not two; nay, are none!"

- Liber AL vel Legis (I;45)

P.S. "There is great danger in me; for who doth not understand these runes shall make a great miss. He shall fall down into the pit called Because and there he shall perish with the dogs of Reason."

- Liber AL vel Legis (II;27)

Odlomak iz "Sloboda je dvosekli mač"

John Withside Parsons

UVOD

Čini što ti je volja i to neka ti bude bude sav Zakon.

Džon V. (Džek) Parsons je rođen u Pasadeni, 1914 godine. Kao hemijski inženjer i stručnjak za eksplozive bio je prvi naučnik u eksperimentalnoj raketno-istraživačkoj grupi koja je delovala pri Kalifornijskom Institutu za Tehnologiju. Njihov probni teren u Arroyo Seco(u) u Pasadeni je otada postao Laboratorija za Mlazni Pogon, planski i komandni centar za Američki planetarno-istraživački program. Parsons je bio suosnivač Aerojet General Corporation, koja je sada pro-

izvođač pogonskih raketa na čvrsto gorivo za spejs-šatlove, neposredno nakon Čelendžer-ove nesreće. Godine 1972. Međunarodni Astronomski Savez je jedan mesečev krater nazvao "Parsons" (37°N 171°W) kao priznanje njegovoj stožernoj ulozi u razvoju raketa na čvrsta goriva.

Zajedno sa svojom prvom suprugom, Parsons je pristupio Redu O.T.O. 1941 ev. On je bio pravi mladi lav Reda, u kojem se zagnjurio u proučavanje okultnog. Jedno vreme je radio kao vršilac dužnosti majstora Agape Lože, koja je delovala iz jedne vile u Pasadeni. Zadovoljavajući

opis njegovog već čuvenog dela "Babalon Working" iz 1946 ev tek treba da bude objavljen, a taj rad preuređuje tok Parsonsovog života, prekid njegove veze sa Alisterom Kroulijem i Redom O.T.O. Većina objavljenih izveštaja usmerena je na njegovo prijateljstvo i raskid sa Sajtološkom Crkvom (Church of Scientology) osnivača L. Ron Hjuherda (Hubbard), bez procenjivanja bitnijih pitanja o tome šta je zaista pokušavano, i zašto. Ovo izdanje će, nadamo se, poslužiti kao osnov za ozbiljnije proučavanje Parsonsovog mišljenja, rada i uticaja.

Parsonsovo proučavanje magike nije bilo bekstvo od razuma. Niti je to bio eskapizam, niti bilo koji od drugih izgovora koje za inteligentne studente daju usrdni branioci. Parsonsov rad je bio u skladu sa najboljom tradicijom eksperimentalne nauke – tradicijom revolucionara kakvi su Rodžer Bekon, Džon Di i Isak Njutn, koji su pomerili paradigmu naučne i okultne misli i proširili naš svet. Mada je Parsons umro mlad i njegova misao nije u potpunosti sazrela, njegovo intelektualno obećanje se može jasno razaznati.

Parsonsovi eseji otkrivaju njegovu prisnost sa antropološkom, psihološkom i mitološkom književnošću; njegovi neobjavljeni zapisi pokazuju ga sposobnim da istovremeno citira Karla Junga, Jozefa

Kempbela i Alistera Kroulija. On je još naginjao i naučno-fantastičnoj književnosti, ne samo zbog teorijske nauke, već zbog mitova, utopija i negativnih utopija koje takva literatura opisuje.

Kao pravi posleratni Amerikanac Parsons nije sumnjao da je moguć idealni svet koji je on zamišljao. On je postavljao "široka pitanja" i očekivao odgovore, a kao inženjer kakav je bio, on je očekivao da to i RADI. Kao Telemite, on je želeo da to radi za svakoga. Daleko pre ženskih, građanskih, ljudskih, ekoloških, stvaralačkih i antiratnih prava – u mračno doba kada su "prava" bila prljava reč – on je imao hrabrosti da zaista radi ono što je mogao i viziju da predvidi mnogo toga. U njegovim preživelim esejima i polemičkim spisima, od kojih je većina napisana oko 1950 ev, Parsons anticipira dugogodišnje etičke, moralne, religiozne i socijalne dileme sledećih pola veka. Većina njegovih rešenja ostaje neisprobana.

Parsons je poginuo 1952 ev u laboratorijskoj eksploziji nepoznatog porekla. Njegova saradnica, magički učenik i druga supruga, Kameron, sačuvala je i nastavila njegovo delo. Ovi eseji, od kojih su mnogi ovde štampani prvi put, preživeli su u holografskom rukopisu ili u obliku prepisa koje je pripremio Telemitski naučnik Džerald Dž. Jork (Gerald J. Yorke). Iako su mnogi

samo rane fragmentarne skice i konture, revizija i doštampavanje su svedeni na minimum.

Napomene u zagradama daju dopunske informacije izdavača a, ako nije drukčije naznačeno, nedostajuća mesta su obeležena sa tri tačke.

Izdavači se žele zahvaliti Kenneth Anger i Warburg Institute(u) Londonskog Univerziteta za njihovu srdačnu pomoć. Sredinom četrdesetih, Džek Parsons je objavio jedan broj časopisa "The Oriflamme", tradicionalnog O.T.O. žurnala kojeg je pokrenuo Teodor Rojs (Theodor Reuss), Spoljašnji Vođa Reda O.T.O., početkom ovog veka.

Ovo izdanje započinje novu seriju ovog časopisa i, uz puno poštovanje, posvećeno je sećanju na Frater Superior Merlin Peregrinus(a), odnosno Teodora Vilsona Rojsa.

Ljubav je zakon, ljubav pod voljom.

HYMAENAEUS BETA
Frater Superior, O.T.O.

Agape Grand Lodge, New York
Jesenja Ravnodnevice IIIxix

SLOBODA JE DVOSEKLI MAČ

PREDGOVOR

Pošto sam ovaj esej napisao još 1946. godine, neka od mojih najzloslutnijih predviđanja su se najsurovije ostvarila. Javni službenici su izloženi sramoti i omalovažavanju zakletvama na "lojalnost" i "čistkama lojalnosti". Članovi američkog Senata, delujući pod maskom "imuniteta" i pod izgovorom "vanrednog stanja", napraviše lakrdiju od pravde i sprdnju od privatnosti. Ustavni imunitet i legalna procedura stalno su kršeni, a za ono što je jednom, ne tako davno, bila opšta bruka u Americi, Vrhovni Sud je danas odbacio čak i da učini reviziju.

Zlatni glas društvene bezbednosti, podruštvljenog ovog i podruštvljenog onog, sa svojim pratećim konfiskatornim oporezivanjem i nametom na pojedinačnu slobodu, svuda iskrsava i svuda se primećuje. Engleska je uvela zaštitu režima koji je istovetan sa totalnim disciplinovanjem. Austrija, Mađarska, Jugoslavija i Čehoslovačka su pale žrtve Komunizma, a Amerika je u procesu sklapanja sporazuma sa varvarskim i korumpiranim diktaturama Argentine i Španije.

Dok ja pišem, Američki Senat nastavlja lakrdijašku istragu u sferi privatnog seksualnog

morala, koja će, pored sve svoje lakrdije, naneti bol i patnju mnogim nevinim osobama u jednoj nepodnošljivoj i čudnoj invaziji na njihova prava.

Inercija i prećutno slaganje koje omogućuju skoro potpunu suspenziju naših sloboda nekada su bile nezamislive. Prisutno neznanje i ravnodušnost je zaprepašujuće i skoro neverovatno. Ono malo za što se vredi boriti u civilizaciji i kulturi omogućuje ona izrazita manjina koja je kadra za stvaralačko mišljenje i nezavisno delovanje, uz nevoljnu pomoć ostalih. Kada većina ljudi preda svoju slobodu, varvarstvo je blizu; kada je i ta manjina preda, mi smo u crnim vremenima. Čak je i sama reč liberalizam osumnjičena putem neumerenog napora razbarušenih glava koje veruju da je ona istovetna sa lizanjem ruskih čizama, u da humanizam nije ništa drugo do fasada za totalitarizam crkve.

Nauka, koja je ranije za vreme H.DŽ. Velsa htela da spase svet, sada je uniformisana, u ludučkim košuljama, zastrašeno čistunstvo, a njen univerzalni jezik je sveden na jednu jedinu reč, sigurnost.

U pregledu ove 1950.-te godine, neke od mojih optimističnijih izjava mogu izgledati skoro naivne. Međutim, ja nikada nisam bio toliko naivan da bih

verovao da je sloboda, u punom smislu te reči, moguća većem broju ljudi od nekolicine.

Ali sam verovao i verujem da ta manjina, samo-žrtvovanjem, mudrošću, hrabrošću, trajnim i strahovitim naporom, može postići i održati slobodan svet.

Napor jeste herojski, ali se može izvesti; primerom i obrazovanjem može se ostvariti. To je vera koju je izgradila Amerika, to je vera koju je Amerika predala, a to je i vera na koju ja pozivam Ameriku da je obnovi ili propadne.

Mi smo jedan narod, i jedan svet. Duša prljavih kvartova viri iz očiju Vol Strita, a sudbina nekog kineskog nosača određuje sudbinu Amerike. Mi ne možemo ukinuti slobodu naše braće a da ne ubijemo sami sebe. Ustacemo zajedno kao ljudi, za ljudsku slobodu i ljudsko dostojanstvo, ili ćemo pasti svi zajedno, svi majmuni, natrag u močvaru.

U ovom poznom, veoma poznom času, prvenstveno se moramo pozabaviti rešenjima. Čini mi se da živim u narodu koji prosto ne zna šta je to sloboda. Mi verujemo da je to jedna reč, parče papira – nešto za što nam je rečeno da posedujemo – i za što mi govorimo jedan drugom da posedujemo. U stvari, ona je mnogo, mnogo više od toga. Tom cilju – bdefinisanju slobode, njenom razumevanju, da bismo je mogli zadobiti i braniti, posvećen je ovaj esej. Ne moram ni dodavati da je sloboda jedna

opasna stvar. Ali, skoro je nemoguće da smo svi mi kukavice.

I

MAČ JE IZVUČEN

Bezbroj vekova društvo je bespogovorno prihvatilo teoremu da su neki ljudi stvoreni da budu robovi, čija je prirodna funkcija da služe sveštenike i kraljeve, plemiće i velike gospodare, imućne i bogate ljude koje je svemogući Bog naimenovao za robovlasnike. Pored toga, taj sistem je ojačan ustanovljenim doktrinama da su svi ljudi i žene prisvojeni, i to na taj način što je njihove duše prisvojila crkva a njihova tela država. Takvu udobnu situaciju podržava i znatno telo autoriteta, morala, religije i filozofije.

Protiv te doktrine, pre nekih dvesta godina, javno se podigla najneobičnija jeres koju je svet ikad upoznao, princip liberalizma. U suštini, taj princip tvrdi da su svi ljudi stvoreni jednaki i obdareni neotuđivim pravima. Reči neotuđiva prava podrazumevaju ona prava koja se ne mogu oduzeti, koja pripadaju svakom čoveku, kao njegova urođena prava.

Ovaj princip se dopao nekim neposlušnim duhovima, jeercicima, ateistima i revolucionarima, i otada je, uprkos protivljenju većine organizacije

vanog društva, ostvario neki napredak. Kao doktrina on je postao toliko popularan da su mu izraze poštovanja ukazale sve veće države.

Međutim, on je još uvek toliko ogavan osobama koje imaju autoritet i onima koje traže autoritet da on nije nigde otelotvoren kao fundamentalni zakon, i stalno se narušava u duhu i slovu putem svih trikova i ujdurmi zatucanosti i reakcije. Štaviše, apsolutističke i totalitarnističke grupe najpokvare-nije prirode koriste liberalizam kao plašt ispod kojeg pokušavaju ponovo ustanoviti tiraniju i ugušiti slobodu svih protivnika.

Tako religiozne grupe pokušavaju ukinuti slobodu umetnosti, govora i štampe; reakcionari pokušavaju utajiti rad, a komunisti zavesti diktaturu, sve u ime slobode. Stoga, zbog specifičnih razlika koje slobodi pripisuju neki od tih kamufliranih tirana, izgleda nužno ponovo definisati slobodu u terminima pod kojim su je shvatali onaj opaki cinik Volter, prljavi bezbožnik Pejn, izdajnik Vašington, radikalni revolucionar Džeferson i anarhista Emerson.

Sloboda je dvosekli mač čija je jedna ivica sloboda a druga odgovornost, na kojem su obe ivice sečiva izvanredno oštre, i kojim ne mogu lako rukovati nesigurne, kukavičke ili izdajničke ruke. Jer on je oštren

mnogim konfliktima, kaljen u mnogim vatrama, gašen obiljem krvi, i mada je uvek spreman za upotrebu hrabrim i srčanim, on to neće biti kada ga napusti duh koji ga je iskovao. A pošto se sve tiranije zasnivaju na dogmama, na osnovnim tvrdnjama o apsolutnoj činjenici, i pošto se sve dogme zasnivaju na lažima, valjalo bi da prvo potražimo istinu, i sloboda neće biti daleko. A istina je da mi ne znamo ništa.

Objektivno, mi uopšte ništa ne znamo. Svaki sistem intelektualnog mišljenja, bilo da je to nauka, logika, religija ili filozofija, zasnovan je na izvesnim osnovnim idejama ili aksiomima koji su pretpostavljeni, ali koji se ne mogu dokazati. To je grob svakog pozitivizma. Mi pretpostavljamo, ali NE ZNAMO, da postoji jedan realan i objektivan svet izvan našeg vlastitog uma. Konačno, mi ne znamo šta smo mi, niti šta je to svet. Dalje, ako postoji stvaran svet odvojen od nas samih, mi ne možemo znati šta je to; sve što znamo je to kako ga mi opažamo.

Sve što mi opažamo prenose naša čula i tumači naš mozak. I ma kako fini, tačni ili osetljivi mogli biti ti naši instrumenti, oni su ipak opažani tim čulima i tumačeni tim mozgom. Ma kako korisne, spektakularne ili neophodne bile naše ideje ili eksperimenti, oni ipak nemaju

nikakve veze sa apsolutnom istinom ili autoritetom. Tako nešto može postojati samo za pojedinca, u skladu sa njegovom prirodom ili sklonošću, ili njegovim unutrašnjem opažanjem vlastite istine u biću.

Veštice i đavoli srednjeg veka bili su stvarni po našim vlastitim merilima; svi čestiti i cenjeni ljudi su verovali u njih. Oni su bili viđani, njihova dejstva posmatrana, i savršeno su objašnjavali popriličan broj inače neobjašnjivih fenomena. Njihovo postojanje je nekritično prihvatila većina ljudi, velika i ponizna, i od te većine nije bilo, i još uvek nema, nikakvog prigovora.

Pa ipak, mi danas u to ne verujemo. Mi verujemo u druge stvari, koje slično objašnjavaju iste fenomene. Sutra ćemo verovati u neke sasvim treće stvari. Mi verujemo, ali ne znamo. Sve naše dedukcije, kao na primer teorija gravitacije, zasnivaju se na statistici posmatranja; na posmatranju tendencija ka dešavanju na izvestan način. Ali čak i da su naša posmatranja tačna, mi ne znamo zašto se te stvari dešavaju, niti da li su se uvek tako dešavale, niti da li će se tako nastaviti. Sve naše teorije su samo pretpostavke, ma kako one razumljive mogle izgledati. Postoji jedna vrsta istine, zasnovana na iskustvu: mi znamo da osećamo toplotu, glad ili zaljubljenost. Međutim, ta osećanja se ni na koji način ne mogu

preneti nekome ko ih još nije iskusio. Možemo ih opisivati u terminima drugih, njemu poznatih stvari, možemo analizirati njihovo uzrok i posledicu uzajamno prihvatljivim teorijama. Ipak on neće imati ni najjasniju predstavu o prirodi tog osećanja.

Ovo mogu biti veoma negativna razmatranja, ali u njihovim okvirima možemo izvući veoma pozitivne principe.

1. Što god da svemir jeste, mi smo ili celina ili deo njega, pomoću naše svesti. Međutim, mi ne znamo koje smo od to dvoje.
2. Nijedna filozofija, teorija, religija niti sistem mišljenja ne može biti apsolutan i nepogrešiv. Oni su samo relativni. Mišljenje jednog čoveka je isto toliko dobro kao i mišljenje drugog.
3. Nema nikakvog apsolutnog opravdanja za naglašavanje neke pojedine teorije ili načina života na račun drugih.
4. Svaki čovek ima pravo na svoje vlastito mišljenje i svoj lični način života. Ne postoji nijedan sistem ljudskog mišljenja koji može uspešno pobiti ovu tezu.

Toliko o pozitivizmu. Ali ostaju druge stvari. To su nužnost, korisnost i pogodnost. Ako su to iluzije, to su još uvek veoma popularne iluzije, i uobičajeno je uzeti ih u obzir. Politika se bavi

nužnošću i korisnošću (praktičnošću), dok se nauka bavi pogodnošću.

Ipak, ovo nema za cilj diskreditovanje nauke i razuma u njihovim odgovarajućim sferama. Razum je jedan od naših najvećih darova, moć koja nas odvaja od životinja. A nauka je naše najveće oruđe i naša najveća nada za gradnju istinske civilizacije. (Zanimljivo je da se ova očita opšte priznata istina u ovom sistemu rasuđivanja pojavljuje kao ustupak.)

Međutim, uprkos njenoj neprocenjivoj vrednosti, nauka je oruđe i nema nikakve veze sa krajnjom istinom. Tu leži opasnost od nauke. Kao oruđe ona je toliko vredna, toliko primenljiva i toliko neodoljiva da je mi počinjemo smatrati arbitrom za apsolut, koji daje konačan i neoboriv sud o svim stvarima. To je baš pozicija na kojoj bi se pedanti, dogmati i dijalektički materijalisti složili sa nama. Zatim, predstavljajući se kao "naučnici" ili izlažući "naučnu" doktrinu, oni će nas nagovarati da usvojimo njihove vrednosti i slušamo njihova pravila. Danas mora uvek biti slobodno da pobeđi svoje juče, inače će se degenerisati u obožavanje predaka.

Ali potrebno je da mi branimo slobodu, sem ako ne želimo svi biti robovi. Korisno je da ostvarimo bratstvo, sem ako ne želimo razaranje. I podesno je da

priznamo drugima pravo na njihovo vlastito mišljenje i život, da bismo očuvali svoje sopstveno.

Inteligentan pojedinac neće zasnovati svoje ponašanje na nekoj proizvoljnoj ili apsolutnoj koncepciji o ispravnom i pogrešnom. Može se dokazivati da su svi motivi i sve radnje sebični budući da teže zadovoljavanju nekog zahteva ega. Možda je to tačno i kod samozrtvovanja, odricanja i najvišeg altruizma.

Mi se tim stvarima bavimo da bismo zadovoljili same sebe, da bismo postigli neki cilj. Ego može biti veoma širok. Čovek može obuhvatiti ceo svet kao deo svog ega, i poći da iskupi ili spase taj svet, samo iz tog razloga da bi stekao zadovoljstvo od te ideje. Takav čovek, daleko od toga da bude nesebičan, je krajnje egoističan. Čak i umetnik, posvećen stvaranju čiste lepote, takav je zbog njegove potrebe i prirode. No, takav egoizam bar nije sitničarski.

Motivi porodice, ljubavi i patriotizma su ukorenjeni u biologiji. To ne znači nužno potcenjivanje tih radnji i motiva. Sve u prirodi je divno, i nije ništa manje divno zato što je shvaćeno. Međutim, glup čovek će pripisati proizvoljne vrednosti svim stvarima, da bi zaštitio i opravdao svoj položaj.

Njegov moral se zasniva na stvarima za koje on želi da budu istinite, ili za koje još neko želi da budu istinite. Njegova filozofija ne obraća pažnju na relativne činjenice niti na stvarnost. Ipak u svom životu on se mora suočiti sa relativnim činjenicama i stvarnošću, pa se usled toga on stalno upetljava u pretvaranja i izvrđavanja.

Prosvetljenom liberalu ne treba tako opravdanje. On će shvatiti i prihvatiti svoju urođenu sebičnost i urođenu sebičnost svih ljudi. On će življenje razumeti kao tehniku, tehniku sticanja onoga što on želi pod uslovima koje on želi. Krađa može biti najdirektnije sredstvo za sticanje svojine, ali ako ne ukrade neku ogromnu količinu, zatvorska kazna je jedna moguća posledica njegovog čina. S druge strane, on može gledati sa zaprepašćenjem na suptilnu dezintegraciju karaktera koja prati takozvani legitimni poslovni život. Njegov problem, dakle, nije samo da stekne ono što mu treba, već i da to dobije na neki prihvatljiv ili bar ne-pljačkaški način. Možda će odlučiti da to nije vredno truda. Međutim, u tim problemima, nije nigde uključeno pitanje prava. Tu je samo pitanje tehnike, i cene.

Takav je slučaj sa slobodom. Ako ukinemo tuđu slobodu da ostvarimo naše ciljeve, naša sloboda je time ugrožena. To je cena. Ako želimo osigurati našu vlastitu slobodu, moramo jamčiti

slobodu svim ljudima. To je tehnika. Ako bi jedan liberal pokušao razvijati dve ličnosti, i jedna od tih ličnosti uspostavila dobrovoljnu diktaturu dok bi druga nastavila sa liberalnim aktivnostima, bilo bi samo pitanje vremena kada bi taj ubio samog sebe.

Ograničavanje tuđe slobode je samo-zarobljavanje i samoubistvo. Diktator je najniži od svih robova. Ova prosta razmatranja su logička osnova filozofije liberalizma. Iz takvih, i mnogih drugih, razmatranja, temeljni principi liberalizma pojavljuju se kao zakonik prava koja su osnovna u prirodi i nepogrešivo jasna.

Ovaj zakonik mora biti i zakon i iznad zakona, najviši izraz dostojanstva i neprikosnovenosti pojedinca. On mora biti iznad mešanja sudova i advokata, izvan čudi prostog naroda i prevara demagoga i diktatora. On mora predstavljati siže čovekovih stremljenja ka slobodi i samoopredeljenju, toliko svet da bi njegova povreda od strane neke države, grupe ili pojedinca bila izdaja i sknavljenje.

Povelja o Pravima u Američkom Ustavu je jedan korak u tom pravcu, i njeno proučavanje može pokazati dalji razvoj. Međutim, u svetu toliko ugroženom pozitivizmom i paternalizmom taj dokument je ograni-

čen i po obimu i po primeni. On dozvoljava takve povrede slobode poput zadnjeg nacionalnog Zakona o Prohibiciji, Zakona o Vojnoj obavezi, Ugovora o zapošljavanju članova sindikata, Zabrana o trgovini belim robljem, zakona o cenzuri i zakona o zabrani nošenja vatrenog oružja, i rasne diskriminacije. Rečeno je, s opravdanjem, da Ustav označava ono što Vrhovni Sud kaže da on znači. Jedan dokumenat tako temeljan kao što je Povelja o Pravima ne može biti ugrožen proizvoljnim tumačenjima. Njemu nisu potrebna nikakva tumačenja. On se mora jednako primenjivati na državu, i sve države, opštine, grupe i pojedince u državi. On se mora primenjivati na takav način da pojedinac ili manjina ne moraju tražiti utočište u razrađivanju, dugim i skupim procesima da bi zaštitili ta prava.

Dužnost države je da obezbedi to utočište svima bez razlike, na način u većoj meri nego što su život i imovina sada zaštićeni, od očiglednijih i slabije organizovanih oblika nasilja. Sloboda ne može podleći proizvoljnom i pogrešnom tumačenju. Ona mora jasno obuhvatati slobodu od proganjanja na moralnim, političkim, ekonomskim, rasnim, socijalnim ili religioznim temeljima.

Nijedan čovek, nijedna grupa i nijedna nacija ne mogu polagati pravo na pojedinačnu slobodu bilo kog čoveka. Bez obzira kako

bio čist motiv, kolika bila nužda, koliko uzvišen princip, takav čin nije ništa drugo do tiranija. To nikada nema opravdanja.

Pitanje glasi: da li smo mi u stanju da se suočimo sa posledicama demokratije? Nije dovoljno da sloboda bude obezbeđena čisto negativnim sredstvima. Sloboda nema značaja tamo gde njeno izražavanje kontrolišu moćne grupe kao što su to štampa, radio, televizija, crkve, političari i kapitalisti. Sloboda mora biti osigurana. A ona se može osigurati jedino pokoravanjem principu da čovek ima neka neotuđiva prava, kao na primer:

* Da živi svoj privatni život, toliko da se to tiče samo njega samog, onako kako on to želi.

* Da jede i pije, da se oblači, živi i putuje kad, gde i kako mu je volja.

* Da se izražava onako kako on to smatra pogodnim.

* Da govori, piše, štampa, eksperimentiše i inače stvara po svojoj volji.

* Da radi onako kako odabere, kada i gde odabere, po razumnoj i srazmernoj plati.

* Da kupi sebi hranu, sklonište, medicinske i socijalne potrebe, i sve druge usluge i artikle neophodne za njegovu egzistenciju i samostalno izražavanje po razumnoj i srazmernoj ceni. Na pristojnu okolinu i vaspitanje tokom svog detinjstva, sve dok ne stekne odgovornu punoletnost.

* Da voli onako kako on želi, gde, kako i sa kim on to odabere, u skladu jedino sa svojim sopstvenim željama i željama svog partnera. Na praktičnu priliku da uživa ta prava, onako kako on to želi, bez ometanja s jedne, ili prinude s druge strane.

* Da štiti svoju ličnost, svoju imovinu i svoja prava, sve do mere da ubije napadača, ako je to neophodno. To i jeste svrha prava na posedovanje i nošenje oružja.

Ta prava se moraju uravnotežiti izvesnim odgovornostima.

Liberal, prihvatajući ta prava, mora garantovati ista prava svima drugima u svako doba, bez obzira na njegova lična osećanja ili interese. On mora raditi na njihovom uvođenju i zaštiti, živeti na način koji je u skladu sa njima i biti spreman da ih brani po cenu života. On mora odbiti pokornost svakoj državi ili organizaciji koja poriče ta prava, i pomoći i ohrabriti sve one koji ih, bez ograda i dvosmislenog tumačenja, jamče. On mora odbiti pogađanje oko tih principa po bilo kom pitanju, ili zbog bilo kog razloga.

Takav je mač slobode. On ima dve oštrice; oružje za heroje. Takvi principi su jedino mogući za najviše tipove jedne civilizacije, i čak dovoljno teški i za njih. Jer ništa manje od tih principa neće osigurati opstanak slobode, demokratije ili samog društva. Liberalizam nije samo

zakonik za pojedince i državu, to je jedina moguća osnova za internacionalnu civilizaciju.

Ti principi su, kao i svi principi, jalovi sve dok ih ne budu poštovali i štitili oni na koje se oni odnose, sve dok ne budu prožeti jednim zrelim i civilizovanim gledištem. Oni se moraju tumačiti i primenjivati sa razumevanjem i simpatijom, sa humorom i tolerancijom. Za njihovu primenu i odbranu nisu potrebni pretencioznost, sentimentalnost niti hysterija.

Takođe, mi nekom čoveku ne možemo naturati njegova prava. Čovek ima pravo da bude rob, ako mu je to po volji. Ako on ne brani svoja prava, on zaslužuje ropstvo, pa to i dobija. Osoba koju tiraniše neki član njegove porodice, ili neki prijatelj, javno mnenje ili robovski moral dostojan je tog svog stanja i svi njegovi protesti su licemerni. Čak i fizički slabija osoba koja je žrtva nekog siledžije može pribeći izjednačavajućem dejstvu džudoa, noža ili pištolja. Sva neophodna sredstva su opravdana kada ih pojedinac primeni za odbranu svojih osnovnih i neotuđivih prava. U tom pogledu kodeks o dvoboju, sa kvalifikacijama izjednačavanja oružja i viteškog ponašanja, može biti optimalno rešenje za sporove koji se ne mogu miroljubivo rešiti. Takav sistem je nesumnjivo manje nepošten i daleko određeniji od

složenih, skupih i besmislenih groteski sukobljenih advokata.

Pored toga, poboljšanje u manirima bi više nego nadoknadilo pogibiju nekolicine razljučenih pojedinaca, koji bi i inače verovatno izginuli u saobraćajnom udesu, sa daleko kobnijim posledicama po one u neposrednoj blizini. Ovu tezu možemo lepo ilustrovati ako posmotrimo ponašanje mačke. Ona će trpeti do određene granice, ali više ne. To je njen temeljni princip. Nju ne možemo gurkati tamo-amo. Nesumnjivo je da njeni zubi i kandže, zajedno sa voljom da ih upotrebi, doprinose omogućavanju takvog stava.

Uvek postoji alternativa ropstvu: možemo umreti boreći se. Nijedan tiranin ne može dobiti više od isprazne pobede nad ljudima koji tako postupe, a pojedinac tu čak može otkriti poslednji kamen svoje nepovredivosti.

Sloboda, kao milosrđe, počinje kod kuće. Nijedan čovek nije dostojan da se bori u cilju slobode sve dok ne pobedi svoje unutrašnje gospodare. On mora savladati kontrolu i disciplinu nad kobnim strastima koje ga vode ka ludosti i propasti. On mora pobediti neumerenu sujetu i gnev, samoobmanu, strah i potiskivanje. To su sirove rude njegovog bića. On mora istopiti te rude u vatri života, iskovati svoj vlastiti mač, okaliti ga i naoštriti

na grubom brusu iskustva. Tek tada će biti podoban da nosi oružje u većoj bici. Nema zamene za hrabrost, a pobjeda pripada odvažnima.

On neće imati nikakve veze sa asketizmom ili viškovima slabosti. Samo-izražavanje biće njegova parola; čvrsto, prodorno i umereno. On mora prvo upoznati sebe i ovladati sobom. Tek tada se može boriti sa ekonomskim pritiscima koje nameću ekonomske grupe i kapitalisti, ili sa političkim pritiscima koje sprovode demagozi. Ali, tada se može naći u teškom položaju. Ako sebe nazove liberalom, on otkriva da je pretpostavljeno poveren spoljnoj politici Ruske Vlade. Ako se suprotstavi sovjetskoj politici on je dobrodošao u logor Katoličke crkve i Udruženje proizvođača. Ako izbegne oba logora, optužice ga za nedostatak principa.

Ako bi podržao prava radnih ljudi, manjina ili rasnih grupa, bio bi Crveni. Ako istovremeno veruje u Ustavnu Vladu i pojedinačna prava, on je još i Fašista. Mnogi liberali su upoznati sa ovom situacijom, ali izgleda da je samo mali broj izvukao zaključak. Teškoća nastaje u glupoj ili namernoj zbrci oko prava pojedinca i odgovornosti države.

Žalostan je komentar na naš mentalitet to što društveni reformatori pristaju na totalnu

disciplinu, dok navodni individualisti propagiraju totalnu neodgovornost. Prava pojedinca se mogu jasno definisati. Njegove odgovornosti, kao i odgovornosti države, mogu se jasno definisati. Njegova prava prestaju tamo gde počinju prava drugog čoveka. Dužnost države je da osigura jednaka prava svima. To bi trebalo biti veoma jasno, i začuđujuće je da je to pitanje toliko zbrkano. U odsustvu društvene privrženosti principima liberalizma, pozitivisti su uzurpirali njegovo ime i fraze da bi propagirali svoje razne totalitarizme.

Ovom procesu uveliko pomaže pseudo-liberalizam koji veruje da se mora potisnuti svako mišljenje suprotno njegovom vlastitom. Dok ja pišem, navodne liberalne grupe agituju za ukidanje javnih foruma onima koje oni nazivaju fašistima. Amerikanizovana društva teže ukidanju komunističke ili "crvene" književnosti i govora.

Religiozne grupe, potpomognute štampom javne savesti stalno vode kampanju za zabranu umetnosti i književnosti, koje, kao po božjem ovlašćenju, oni nazivaju "nepristojnim", nemoralnim ili opasnim. Može izgledati da su sve te organizacije posvećene jednom zajedničkom cilju, gušenju slobode. Njihova iskrenost nije nikakvo opravdanje. Istorija je krvavi testament da iskrenost može počinuti takva zverstva koja cinizam nikad ne bi

mogao ni zamisliti. Svaka od tih grupa učestvuje u pomamnoj borbi da rasproda, izda ili uništi slobodu koja je njihovo najfinije urođeno pravo i koja je sama osigurala njihovo trenutno postojanje.

Sloboda je dvosekli mač. Onaj koji veruje da je apsolutna ispravnost njegovog uverenja autoritet za potiskivanje prava i mišljenja njegovih kolega, ne može biti liberal. Liberalizam ne može postojati tamo gde on narušava svoje sopstvene principe. On ne može postojati kada zagovornik vanrednog stanja i prodavac utopija uspe postići privremenu ili trajnu suspenziju prava. Sloboda se ne može gušiti da bi se branio liberalizam. Temeljna načela liberalizma se moraju najjasnije ustanoviti i definisati. Prava čoveka su nepovrediva prava, iznad zakona, iznad sudova ili države, iznad volje većine ili Boga. Ako se to ne shvati tako, onda nema slobode.

Sloboda nije data. Ona je neotuđivi posed svakog čoveka, žene ili deteta. Ona se ne može oduzeti. Ona se može samo predati. Ako želimo postići demokratiju, prava pojedinaca i odgovornosti država se moraju otvoreno definisati i revnosno braniti. Neshvatljivo je da ljudi koji su se borili i ginuli u nekom ratu protiv totalitarizma ne znaju za šta su se borili. To je fantastičan vic kada se stvari u

koje oni veruju poput noćne more pretvaraju u stvari protiv kojih su se borili.

Jedna generacija je potonula u krvi i agoniji da bi svet učinila sigurnim. Međutim, one zle stvari koje svet čine nesigurnim još uvek idu slobodne i neporažene, smišljajući nove žrtve bede i krvi. Krivica nije sasvim ni na ratnim huškašima, moćnicima i demagozima. Ako ljudi dopuštaju eksploataciju i uniformisanost u bilo koje ime, oni zaslužuju to svoje ropstvo. Jedan tiranin ne čini svoju tiraniju mogućom. Nju čine mogućom ljudi i nikako drukčije. To je teška istina. A svaki liberal koji ne podržava svoje principe svom svojom snagom, inteligencijom i hrabrošću, doprinosi, mada indirektno, propasti liberalizma. Da bi dao takvu podršku on mora upoznati i razumeti liberalizam kao veru, princip i životnu filozofiju.

Po samoj svojoj prirodi, liberalizam nije jedan odsečen i osušen sistem mišljenja. U načinima on se menja, kao što se i čovek menja. U detaljima on može varirati od jednog do drugog pojedinca, kao što se i ti pojedinci međusobno razlikuju. Međutim, postoje neki principi koji su nepromenljivi. Moj cilj je da istražim prirodu tih principa i da opišem mač pomoću kojeg liberal može adekvatno braniti svoj liberalizam.

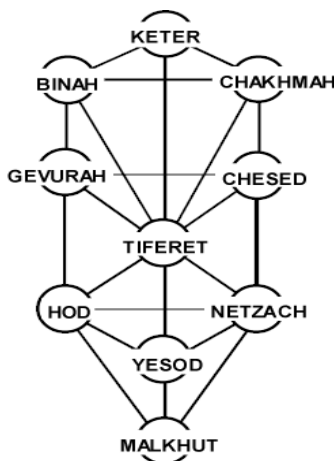
Dobar deo našeg savremenog mišljenja karakteriše pretvaranje i izvrđavanje, pozivanje na najviše autoritete koji su ne-liberalni, praznoverni i reakcionarni. Mi često nismo ni svesni tih misaonih procesa. Mi prihvatamo ideje, autoritete, kupimo fraze i prilike bez ulaganja napora da razmislimo ili ispitamo. Pa ipak, te stvari mogu prikrivati strašne zamke. Mi ih prihvatamo kao ispravne zato što se one površno slažu sa stvarima u koje mi verujemo. Mi pozdravljamo čoveka koji je za liberalizam, protiv komunizma, bez truda da ispitamo za šta je on još ili protiv čega je. U našem slepilu mi sebe ostavljamo otvorenim za eksploataciju, uniformisanje i rat.

Uskomešani razvoji u nauci i društvu zahtevaju novu čistotu misli, preispitivanje i ponovno propisivanje principa. Nije dovoljno da jedan princip bude sveti zato što je uobičajen. On se mora ispitati, isprobati i proveriti u vatri naših novih potreba. Po našem zakonu, u našim društvenim i međunarodnim odnosima, mi smo krivi za bezbroj varvarizama i praznoverja. Te stvari se tolerišu samo zato što postoje, zato što smo se mi na njih navikli, i zato što je često jako neprijatno suočiti se sa činjenicama.

Ovde razvijen sistem je veoma prost. Sloboda je temelj civilizacije. Nijedna prava civilizacija

nije moguća bez te slobode, i nijedna država, nacionalna ili internacionalna, nije stabilna u njenom odsustvu. Pravi odnos između ove slobode s jedne strane, i društvene odgovornosti sa druge, jeste ravnoteža koja će osigurati stabilno društvo. I nikakvim drugim sredstvima, sem totalnog poništavanja individualnosti, to se ne može postići.

Više se ne može izbegavati nezaboravni ultimatum prirode: menjaj se ili umri. Iz Versaja, prigušeni glas kliče: "Doći će vreme." Iz Pariza danas, glas truba objavljuje: "Vreme je." A sutra glas vihora uzvikuje: "Vreme je prošlo." Protiv tog vremena, mač.

K A B B A L A H

Tradicija skrivenog znanja

ANATOMIJA

"I Bog stvori čoveka na Svoju sliku." Ta slika nas dočekuje kada prvi put uđemo u ovaj Svet, ona se razvija sa nama kako mi rastemo i prati nas kada napuštamo zemlju. Njen izvor je na nebu.

Zohar. Španija, 13-ti vek.

Svaki čovek je istovetan čitavom Stvaranju. Svaki čovek je jedan Svet u malom.

Abot de Rabbi Nathan.

Palestina, 2-gi vek.

Videli smo kako su stari Kabalisti povezali jednu antropomorfnu shemu sa Sefirotskim Drvetom, u kojem Adam Kadmon ima anatomiju Volje, Intelekta, Emocija i Akcije. Ovaj model se proteže duž sva Četiri Sveta, a svaki Svet predstavlja kosmičku manifestaciju jednog od istih tih nivoa. U mikrokosmosu jednog pojedinačnog inkarniranog ljudskog bića ta shema se ponavlja u minijaturi. Kabalisti su tokom vekova uvek iznosili njihovo razumevanje tih večnih principa na jeziku njihovog vlastitog doba. To se vidi, na primer, u simboličkoj psihologiji Zohara ili Knjige Sjaja, napisane u srednjevekovnoj Španiji, i u detaljnoj analizi raznih nivoa čoveka Hasidske HABAD škole u Rusiji

osamnaestog veka. Moderni Kabalisti nastavljaju ovu tradiciju, i izlažu svoje znanje u psihološkim terminima našeg vlastitog doba. Eto kako jedna tradicija ostaje u životu.

Počinjući od najnižeg Sveta, bacimo pogled na telo. To fizičko vozilo, koje je evoluiralo milionima godina, zasnovano je na jednom posebnom nizu principa koji su, mada vezani za zemaljske uslove, takođe ukorenjeni i u arhetipskim zakonima koji upravljaju egzistencijom, naime Sefirotima. Tako na svom najelementarnijem nivou telodeluje na osnovi međusobnog delovanja zemlje, vode, vazduha i vatre. To možemo videti u takvim strukturama i sistemima kao što su kosti i mišići, hemijska međudejstva razmene gasova i elektronske aktivnosti. U detaljnijoj hijerarhiji mehaničkih organskih tkiva, metabolički i elektromagnetski sistemi, mogu se smatrati interakcijom Stubova Sile i Forme, Energije i Materije, kao što aktivne i pasivne strane Drveta deluju pod direkcijom volje čula u Malkutu, autonomnog nervnog sistema u Jesodu ili Temelju, i centralnog nervnog sistema, uključujući i mozak, u Tiferetu, Sedištu Solomona. Tako su energija i materija za vreme života vezane za volju i svest koje se nalaze na Srednjem Stubu. Gornje Više lice Asijskog Drveta je suptilan deo tela i predstavlja ono što se u Kabali

zove ZELIM ili lik (slika), koji odgovara eteričnoj vezi između tela i psihe. Delimično fizičko, ono je sastavljeno od najfinije energije i materije koja se nalazi u najnižem Svetu i odgovara najgrubljoj (energiji i materiji) sledećeg Sveta, sa čijom se nižom polovinom (ili nižim - donjim licem) međusobno prožima (preklapa). Neki ljudi mogu opaziti ovaj nivo unutrašnjim okom i videti njegovu zračecu auru koja okružuje telo. Keter, ili Kruna, telesnog Drveta odgovara u ovoj kabalističkoj shemi Tiferetu Jeciratskog, Formativnog Sveta duše ili psihe i Malkutu Berijatskog, Kreativnog Sveta duha. Ovo pokazuje kako se tri niža Sveta sastaju u onima koji žive u fizičkom telu, i kako je moguće iskusiti (doživeti) nevidljive Svetove u trenucima kada opazimo jednu dublju stvarnost iza lica fizičkog Sveta.

Anatomija psihe se zasniva na istom Sefirotskom modelu kao i anatomija tela; međutim njena energija, supstanca i svet su iz suptilnog Sveta Formacije. Da budemo precizni, jedini direktan kontakt sa fizičkim Svetom ostvaruje se preko elementarnog Malkuta Jeciratskog Drveta, koji se povezuje sa Tiferetom tela, to jest mozgom i centralnim nervnim sistemom. Ovo prikazuje tačnost ove sheme o međusobnom prožimanju Svetova, kao što je ovde da mozak, fizički organ saznavanja, spaja (stapa) svest sa tkivom, metabolizmom i elektro-

magnetskim poljima. Odmah iznad je ne-Sefira Daat ili Znanje Tela, koja odgovara Jesodu ili Temelju psihe. Na ovaj način se dva sveta sreću i međusobno deluju, niži u obezbeđivanju podataka o spoljašnjem svetu, a viši u nepravilnom psihološkom opažanju kao i u prenošenju telu, i spoljašnjem svetu, Volje koja silazi iz unutrašnjih i viših oblasti.

Jesod psihe, obični ego-um, je nivo psihe, delom fizički a delom psihološki, koji formira Temelj onoga o čemu mi mislimo, osećamo i delamo. U stvari, ovo je prikazano u konfiguraciji Drveta pomoću trougaonih modela ilitrijada koje okružuju Jesod; njih definišu tri staze koje utiču iz Malkuta, Hoda i Necaha, uglovi onoga što se naziva biljna trijada psihe. Pod tim se misli na sve rutinske procese akcije, osećanja i mišljenja koji sačinjavaju svaodnevnu životnu aktivnost. Tako ćemo videti da leva trijada ima pasivno, reflektivno (odražajno) svojstvo mišljenja, ona na desnoj ili aktivnoj strani svojstvo akcije, dok središnja horizontalna trijada iznad ega, sa dvojnog prirodom pasivnaili aktivna, poseduje introvertno svojstvo osećanja. Malo ličnoposmatranje promenljivog stanja ega prikazuje istinitost ove sheme. Na primer, mada se čovek može OSEĆATI potištenim dok RAZMIŠLJA o nekom

problemu njemu je još uvek moguće da OBAVLJA svoj posao.

Na biljno stanje ega mogu uticati događaji koji su duboko u psihi, međutim njegov stav o svetu prvenstveno formira ono što je zadobilo iz obrazovanja i odgoja. Tako jedna osoba rođena u gradu pokazuje velike razlike od nekog rođenog na selu u stavu i vrednostima na običnom biljnom nivou života. Zajedno sa Hodom i Necahom – psihobiološkim Sefirotima kontrole i želje koji određuju granicu ili prag svakodnevne svesti – i Malkutom, telesnom vezom, Jesod, ego, čini ovaj niži veliki trougao sa njegove tri potpodele glavnom oblašću iskustva za većinu ljudi. Pored toga Jesod fokusira onu sliku koju neka osoba ima o sebi, bilo da je ona naučnik, kauboj ili domaćica.

Sledeća trijada, sačinjena od Jeciratskog Hoda, Necaha i Tifereta, formira jednu zonu odmah iza onoga što se naziva normalnom liminal?? linijom svesti. Postavljena između Hoda i Necaha, koji uravnotežuju i osnažuju biopsihološke procese, i dosežući gore do Tifereta, sopstva ili unutrašnjeg Posmatrača, ova trijada je nazvana životinjskom (animalnom) trijadom ili pragom buđenja. Ovde, kada se moć Necaha probudi i senzitivnost (osetljivost) Hoda stavi u pripravnost, dešava se jedna povišena svesnost koja se ponekad doživljava u trenucima

dubokog mira ili velike drame. Ovo je mesto prve ekstaze, neočekivane jasnoće, duboke strasti i delimičnog prosvetljenja. Ovo je sasvim drugačije od obične ego-svesti, i može voditi u jedno stanje čak iza životinjskog uslova ili usmerene volje u prepoznavanje Svetova iznad fizičkog – pa čak i iznad psihološkog, pošto sopstvo (self) nije samo Kruna (Keter) tela (Asijah) i jezgro (središte) (Tiferet) psihe (Jecirah) već i elementarna osnova (baza) (Malkut) duha (Berijah).

Iskušavanje (doživljavanje) ovog nivoa nije neuobičajeno, premda ono najčešće deluje iz podsvesnog, to jest preko Hod-Necah praga koji odvaja sopstvo od ega. Stazu koja povezuje Tiferet i Jesod, preko ovog praga, neki kabalisti zovu stazom ZADEK-a ili Poštenog Čoveka; ali, ona to postaje jedino kada se očisti od samoobmane i psihološke lenjosti.

Sopstvo boravi u Sedištu Solomona psihe. To je onaj deo nas koji posmatra sve. Pošto staze teku u njega odozgo i odozdo, ono je centar jednog niza trijada koje oblikuju viši i niži Sefiroti. Kao što ćemo videti, da pasivne i aktivne Sefirote intelekta (Binah i Hokmah) i emocije (Gevurah i Hesed), njihove Stubove, ne samo da ih povezuje (sopstvo) jednog sa drugim preko staza, već i usmerava na Tiferet.

Trijade na levoj strani su pasivne, emocionalne i intelektualne banke kompleksa i koncepcija (pojmovna, predstava, ideja) koje drže psihu pod kontrolom, dok su one na desnoj strani aktivne i stimulišu emocionalnu i intelektualnu aktivnost. Na Drvetu psihe bočne trijade upotpunjuju jedna drugu, pošto one skladište ideje i emocije i stalno podešavaju unutrašnju ravnotežu pojedinca dok on napreduje kroz život.

Horizontalna trijada iznad sopstva je nivo duše. Sastavljena od Gevuraha, Heseda i Tifereta – emocionalnih Sefiroti Pravde i Milosti i Sefire Sopstva – to je mesto samosvesti i savesti. Ovdje, što se tradicionalno nazivalo moralnom trijadom, pojedinac opaža svoje i tuđe etičke radnje i dodeljuje pravdu i milosrđe. Po jednom starom mišljenju, ovo je mesto gde čovekovi dobri i zli anđeli borave da bi iskušavali i ohrabivali. Ovdje se, takođe, nalazi ulaz u Raj i Čistilište. Ovi arhetipski simboli opisuju stanja duše, i svako ko deluje na ovom nivou samosvesti zna da njegovi kriterijumi i nisu od prirodnog sveta. Prava moralnost nije isto što i društveni ili plemenski običaj. Duša je duboko unutar normalno nesvesnih nivoa psihe, i intimno je povezana sa bočnim trijadama emocija i koncepcija. Ona takođe ima, preko sopstva u Tiferetu, pristup duhu, većoj gornjoj trijadi sačinjenoj od Hokmaha, Binaha i Tifereta.

Trijada duha je sastavljena od Sefirota Mudrosti, Razumevanja i Sopstva, sa psihološkim Znanjem kao centrom. Ova trijada, razumljivo, je takođe jedna niža trijada Sveta Kreacije iznad. Tako, na Jeciratskoj strani, to je spiritualni aspekt (duhovni vid) psihe, gde se individualno sopstvo, onako kako je izraženo u duši, sagledava u jednom kosmičkom kontekstu. Niže lice Jeciratskog drveta – njegov fizički aspekt čiji je vrhunac u Tiferetu – je, videćemo, skoro bez dodira sa ovim nivoom, koji se iskušava (doživljava) samo u dubokim i mističkim izletima poput meditacije. Duhovna trijada, kao i Božanska ili natprirodna iznad te ima direktnu vezu preko Ketera sa Svetom Emanacije, ima malo značenja za one koji nisu svesni Svetova skrivenih ili lica fizičkog sveta i slika običnog ego uma. Za one koji žele iskusiti i istražiti tu unutrašnju stvarnost, letimičan pogled na te više Svetove, daje se pre svega u trenutku religioznog strahopoštovanja prema Stvaranju, koje svako ljudsko biće ima bar jednom u životu.

Psiha kao jedna celina je isto tako kompletan organizam kao i telo. Ona u sebi sadrži mnoge procese paralelne fizičkim. Ego je autonomni sistem psihe a sopstvo centralna kontrola. Duša je metabolizam ravnoteže psihe i njenog unutrašnjeg zdravlja, a trijada duha je ona

zona gde još jedan Svet ulazi u red. Poput tela, i psiha deluje u skladu sa nesvesnim zakonima, i neka osoba se može roditi, živeti i umreti a da ne iskoristi ni jedan delić svog potencijala. Kabalista nastoji da ostvari svoju punu sposobnost (kapacitet), ne samo da bi opazio više Svetove već da bi u njima učestvovao na jedan svestan način. Međutim, pre nego što pojedinac može stići do toga, mora se prvo shvatiti da takva mogućnost postoji, i da postoje oni koji poseduju znanje i iskustvo da ga obučavaju. Najčešće, sve ono od čega treba da počne jeste nekoliko čudnih trenutaka vizije, par knjiga koje podrobno izlažu ono što običan svet ne može čak ni da prizna (pozna), i jedna duboka potreba da traži i pronade ključ za Raj iz kojeg je, kako se on maglovito priseća, njegova duša došla.

Odlomak iz
"POEMA O HAŠIŠU"

Sharl Bodler

I

**SKLONOST PREMA
BESKONAČNOM**

Oni ljudi koji umeju da posmatraju sami sebe i koji svoje utiske zadržavaju u sećanju, oni koji su umeli, kao Hofman (3) da izgrade svoj duhovni barometar, katkad su se našli u položaju da sa osmatračnice svojih misli sagledaju lepa godišnja doba, srećne dane, divne trenutke. Ima dana kad se čovek budi mlada i čila duha. Čim sa kapaka zbaci teret sna koji mu ih je bio slepio, pred njim se

prostire slika spoljnog sveta sa moćnim reljefom, čistim obrisima, raskošnim bojama. Moralni svet otkriva svoje široke perspektive, ozarene još nevidenim svetlostima. vek, počastvovan tom lepotom, na žalost retkom i prolaznom, oseća se istovremeno više umetnički nastrojen i pravičniji, jednom reči plemenitiji. No u tom izuzetnom stanju duha i čula koje mogu, ako ga poredim sa neprobojnim mrakom svakodnevnice i običnog bitisanja, bez preterivanja nazvati rajskim, najosobenije je to što ga ne uzrokuje ništa vidljivo niti bilo šta što bi se moglo pojmovno odrediti. Je li to stanje posledica

dobre higijene ili razumnog režima? Eto prvog objašnjenja koje se duhu nameće, ali moramo priznati da često ta divota, ta vrsta čuda, nastaje kao da je delo više i nevidljive sile koja se nalazi negde izvan čoveka i to posle jednog vremenskog razdoblja u kome je taj čovek zloupotrebljavao svoje fizičke sposobnosti. Možemo li reći da je to čudo odgovor na usrdnu molitvu i na revnost u služenju stvarima duha? Neosporno je da bi najpodesniji način stvaranja tog blistavog i tako sjajnog moralnog zdravlja bilo neprestano preuznošenje žudnje, stremljenje duhovnih snaga prema nebu. No na osnovu kakvog besmislenog zakona ono se katkad javlja posle grešnih orgija uobrazilje, posle namerne zloupotrebe razuma što je čestito i razumno kao prestrojavanje u zdravoj gimnastici? Upravo zato, to neprirodno stanje duha najradije smatram pravom milošću, čarobnim ogledalom u kome je čovek pozvan da se vidi lepim, to jest onakvim kakav bi trebalo i kakav bi mogao da bude, nekom vrstom anđeoskog podsticanja, ljubaznog upozorenja. Isto tako, jedna spiritualistička škola, koja ima predstavnike u Engleskoj i u Americi, natprirodne pojave kao što su priviđenja, aveti i tako dalje, smatra izrazima božanske volje kojoj je cilj da u čovekovom

duhu probudi sećanje na nevidljivu stvarnost.

Uostalom, tom prijatnom i jedinstvenom stanju u kome sve snage podstiču ravnotežu, u kome mašta ma koliko čudesno bujna, ne povlači za sobom osećanje morala u opasne pustolovine, stanje u kome jednu izuzetnu osećajnost više ne mrcvare bolesni nervi, ti uobičajeni savetodavci zločina i beznađa, tom čudesnom stanju, kažem, ne prethode nikakvi nagoveštaji ni predznaci. To stanje je nepredvidljivo kao pojava aveti. To je neka vrsta opsednutosti, ali isprekidane opsednutosti stanja u kome bi, ako smo mudri, trebalo da čvrsto poverujemo u jedno bolje življenje i da se ponadamo da ćemo ga svakodnevnom vežbom volje i ostvariti. Tu oš troumnost, taj zanos čula i duha trebalo bi da čovek u svako doba smatra pravom blagodeti. Zato je on, misleći samo na neposredno uživanje, ne plašeći se da će se ogrešiti o zakone svoga telesnog ustrojstva, u fizici, u farmaciji, u najjačim pićima, u najfinijim mirisima, u svim podnebljima i u svim vremenima, tražio načina kako da pobegne, pa makar i na nekoliko časova, iz svog obitavališta od blata i kako to kaže pisac Lazara, (4) "da jednim zahvatom ponese nebo". Avaj! Vekovi poroci, ma koliko ih smatrali tako užasnim, sadrže dokaze (kad to nije samo njihova sklonost da se ši-

re u beskonačnost!) njegove sklonosti prema bezmernom. Samo se ta sklonost često nepravilno usmerava. Uobičajena izreka: "Svi putevi vode u Rim", mogla bi se protumačiti metaforično i primeniti na svet morala: sve vodi nagradi ili kazni, tim dvama oblicima večnosti. Ljudski duh sav vrvi od strasti, u njemu strasti ima u izobilju, na prodaju, da se ponovo poslužim drugim otrcanim izrazom. No taj nesrećni duh čija je priroda izopačenost isto tako velika kao i njegova iznenađujuća, gotovo paradoksalna sposobnost za ostvarivanje milosrdnih dela i negovanje vrlina koje se teško postižu, bogat je paradoksima koji mu dopuštaju da zloupotrebi preobilje te bezgranične strasti. On nikada ne veruje da se može prodati ceo, u jedan mah. Pošto je zaslepljen, on zaboravlja da dira u lukavijeg i jačeg od sebe, i da Duh Zla (5), kad mu se pruži prst, uzima ruku. Taj vidljivi gospodar vidljive prirode (reč je o čoveku) hteo je, dakle, da stvori Raj pomoću lekarija, prevrelih napitaka, sličan ludaku koji bi konkretni nameštaj i prave vrtove zamenio dekorom, slikanim na platnu, razapetim na ramove. U toj izvitoperenosti smisla za beskonačno, po mome mišljenju, leži upravo razlog svih grešnih ispada, od samotnog i zamišljenog opijanja čoveka od pera, koji prinuđen da u opijumu traži

ublaženje fizičkog bola i otkrivši tako izvor bolesnih uživanja, postepeno to pretvara u svoju jedinu higijenu i nešto slično suncu svog duhovnog života, do najodvratnijeg pijančenja po predgrađima, kada se čovek usijane glave, zatrovan slavljljubljem, valja po đubretu na drumu izvrgnut ruglu. Među drogama koje su najpodesnije za stvaranje onoga što ja nazivam Veštačkim idealom, ne uzimajući u obzir alkoholna pića koja čoveka brzo fizički obodre, ali mu ubiju duhovnu snagu, ili mirise koji mu, kad ih preterano koristi, s jedne strane obogaćuju maštu, dok ga s druge strane postepeno fizički iscrpljuju, dve materije koje se lako koriste pa su stoga najprihvatljivije i najpodesnije, u stvari su hašiš i opijum. Istraživanje tajanstvenog dejstva tih droga i bolesnog nasaldživanja u njima, kao i neizbežnog okajavanja koje dolazi posle dužeg uživanja, i najzad istraživanje same nemoralnosti koja je sastavni deo togsluženja jednom lažnom idealu, sadržaj su ove studije.

Studija o opijumu već je napisana i to veoma jasno, a problem je istovremeno osvetljen sa medicinske i sa poetske tačke gledišta, pa se ne bih usudio da tome bilo šta dodam. Zadovoljiću se, dakle, da u drugoj studiji raščlanim probleme koje predstavlja ta neuporediva knjiga koja u Francuskoj nikad nije bila prevedena u cjelosti. Pisac, čovek

slavan, bujne i izuzetne mašte, koji danas živi povučeno i u tišini, usudio se da sa tragičnom bezazlenošću sačini povest o nasladama i mukama koje je nekada osetio uživajući opijum, a najdramatičniji deo njegove knjige je onaj u kome govori o natčovečanskim naporima volje koje je trebalo da uloži kako bi se oslobodio prokletstva na koje je sama sebe tako nesmotreno osudio.

Danas ću govoriti samo o hašišu i to na osnovu mnogobrojnih obaveštenja, izvoda iz beležaka ili poverljivih razgovore sa pametnim ljudima koji su dugo uživali tu drogu. Samo ću tu raznovrsnu dokaznu gradnju sliti u jednu celinu, to jest u neku vrstu monografije, izabравši jednu dušu (koja se uostalom, lako može objasniti i odrediti) kao uzor iskustava te vrste.

IV

ČOVEK BOG(16)

Vreme je da odvratimo pogled od svih tih cirkusarija i velikih marioneta koje su nastale u dimu usijanih detinjastih glava. Zar nam ne predstoji razgovor o ozbiljnim pitanjima: o preobličavanju ljudskih osećanja, jednom reči o moralu hašiša? Dosad sam ispisivao samo sažetu monografiju opojnosti: ograničio sam se na izvlačenje

osnovnih crta, na naglašavanje prvenstveno materijalnih događaja. Ali za čoveka od duha mislim da je važnije da upozna dejstvo otrova na duhovni život pojedinca, to jest da vidi kako rastu, izobličavaju se, dobijaju prenaplašene razmere opazaji koji onda, u jednoj izuzetnoj atmosferi, postaju slični pojavi refrakcije. vek čiji je organizam, posle dugotrajnog uživanja opijuma ili hašiša, iscrpljen usled navike na te droge, ipak smogao neophodnu snagu da se od njih odvikne, podseća me na odbeglog zatvorenika. Više mu se divim nego opreznom čoveku koji nikad nije pogrešio, uvek nastojeći da odoli iskušenju. Kad su u pitanju pušaći opijuma, Englezi se često služe izrazima koji se samo neiskusnim ljudima, neupućenim u strahote tog propadanja, mogu učiniti preteranim: *enchained, fettered, enslaved* (15)!

To i jesu, zaista jesu lanci u poređenju sa kojima su svi ostali lanci, dužnosti, nezakonite ljubavi, samo potka od gaze i paučine! Strahovito združivanje čoveka sa sobom! "Postao sam rob opijuma, on mi je vezao ruke, i svaki moj rad, svaki moj plan, poprimio je boju mojih snova", kaže Ligejin suprug.(16) Ali u koliko je samo divnih odlomaka Edgar Po, taj pesnik bez premca, taj neosporni filozof koga treba uvek navoditi kad je reč o tajnovitim

bolestima duha, opisao mračni i privlačni sjaj opijuma? Ljubavnik svetle Berenike (17), metafizičar Egej (Egeus), govori o izvitoperavanju svojih prirodnih sposobnosti u tom smislu što ga nešto tera da prida neprirodnu, čudovišnu vrednost najobičnijim pojavama. "Neumorno razmišljati satima, pažnje usredsređene na neki detinjasti navod na marginama ili u tekstu knjige, ostati zamišljen gotovo ceo letnji dan u neobičnoj senci koja se koso pruža po tapetama ili po podu, zaboraviti se i noć probdeti, gledajući uspravni plamičak neke svetiljke ili žar na ognjištu, danima sanjariti o miomirisu jednog cveta, do besvesti ponavljati neku običnu reč dok zvuk, pošto se ponavlja, ne izgubi moć stvaranja bilo kakve predstave u duhu, takva su bila neka od najopštijih i najmanje opasnih odstupanja od mojih umnih sposobnosti koja nesumnjivo nisu besprimerna, ali koja, svakako, zahtevaju objašnjenje i podstiču na istraživanje." I nervozni Ogest Bedlo (August Bedloe) (18) koji svakog jutra pre šetnje proguta dozu opijuma, priznaje nam da mu je najveća korist od tog svakodnevnog trovanja što posle njega svakoj pa i najobičnijoj stvari, poklanja preteranu pažnju! "Međutim, opijum je delovao na uobičajen načina, to jest budio je živo interesovanje za celokupni

spoljni svet. U treptanju jednog lista, u boji jedne vlati trave, u obliku deteline, u zujanju pčele, u sjaju jedne kapi rose, u dahu vetra, u neodređenom mirisu koji se diže iz šume, rađa se ceo jedan svet nadahnuća, kreće veličanstvena i raznobojna procesija nesređenih i napabirčenih misli."

Tako se, kroz usta svojih ličnosti, izražava majstor strave, princ tajanstva. Ta dva obeležja opijuma savršeno se mogu primeniti na hašiš. U prvom, kao i u drugom slučaju, inteligencija nekada slobodna, postaje rob. Ali reč napabirčen kojom se tako dobro može dočarati niz misli čiji razvoj podstiču i njime upravljaju spoljni svet, slučaj i okolnosti, deluje još istinitije, strašnije kad je u pitanju hašiš. U tom slučaju, razmišljanje je samo olupina prepuštena na milost i nemilost svim strujama i tok misli je neuporedivo brži i više iskidan. To govori, mislim, prilično jasno da je hašiš, onako kako danas deluje, mnogo jače opojno sredstvo od opijuma, mnogo veći neprijatelj urednog života, jednom reči, mnogo više može čoveka da uznemiri. Ne znam da li posle deset godina trovanja hašišem, čovek propadne onako potpuno, kao posle desetogodišnjeg uzimanja opijuma. Kažem da hašiš kako trenutno tako i kasnije, ostavlja teže posledice. Prvi je mirni zavodnik, drugi – demon duhovne razdešenosti.

Želim da u ovom poslednjem poglavlju pojmovno odredim i raščlanim problem moralnog pustošenja te opasne i slatke igre duha, tog tako silnog pustošenja, te tako duboke opasnosti, da mi oni koji se vraćaju iz borbe samo lako ranjeni, izgledaju kao junaci pobegli iz pećine jednog Proteja (19) sa mnogo oblića, kao Orfeji, pobednici Pakla. Ako želite, shvatite ovaj način izražavanja kao metaforično preterivanje, ali moram reći da mi se droge, ti razdražujući otrovi ne čine jednim od najstrašnijih i najpouzdanijih sred-stava kojima raspolaže Duh Tmine za vrbovanje i potčinjavanje kukavnog ljudskog roda, već čak jednim od njegovih najsavršenijih ova- ploćenja.

Da bih skratio posao i da bi moj prikaz bio što jasniji, umesto da skupim razbacane anegdote, ovoga puta ću usredsrediti pažnju samo na jednu zamišljenu ličnost i svestrano je osmotriti. Moram dakle, da zamislim jednog čoveka prema svome izboru. U svojim Ispovestima, De Kvinsi (20) s pravom tvrdi da opijum čoveka ne uspa- vljuje, već ga naprotiv podstiče, ali ga podstiče samo u okviru prirodnih granica njegove ličnosti i, da bi se doneo sud o čudima koje stvara opijum, bilo bi besmisleno raspitivati se o tome kod nekog prodavca volova, jer će ovaj,

opijen, videti samo volove i pašu. Dakle, nemam nameru da opisujem gruba maštanja jednog odgajivača stoke opijenog haši- šem: kome bi bilo prijatno da to čita? Koga bismo privoleli da to čita? Da bih dao idealno obeležje predmetu svog istraživanja, treba da sve njegove zrake usredsredim u jedan jedinstveni krug, treba da ih polarizujem. A tragični krug u koji ću ih sabrati biće, kako sam rekao, jedna ličnost po mome izboru, nešto slično onome što su u XVIII ve- ku zvali tankočutan čovek, onome što je romantičarska škola krstila neshvaćen čovek, a što građanske porodice i masa gra- đana obično žigošu nazivom originalan. Pomalo nervozna, po- malo razdražljiva priroda najpo- godnije je tlo za razvoj raznih etapa ovakvog pijanstva. Dodaj- mo odnegovan duh, sklon izu- čavanju oblika i boje, nežno srce, iznureno nesrećom ali još uvek spremno da se pomladi. Po želji možemo čak prihvatiti ne- kadašnja zastranjenja i posledice koje one ostavljaju na jednu lako razdražljivu prirodu, ako ne izvesnu grižu savesti, ono bar žaljenje za zloupotrebjenim i izgubljenim vremenom. Smisao za metafizičko razmišljanje, po- znavanje raznih filozofskih pretpostavki o ljudskoj sudbini, svakako nisu nekorisni dodaci – kao ni ona ljubav prema vrlini, apstraktnoj vrlini, stoičkoj ili mističnoj vrlini o kojoj je reč u svim knjigama koje savremena deca prosto gutaju kao nešto

vrhunsko do čega se jedna otmena duša može da vine. Ako se svemu tome doda silna prefinjenost čula koju sam izostavio kao uslov koji prevazilazi granice obaveznog, mislim da sam sakupio glavne i najpoznatije sastojke lika savremenog, osetljivog čoveka, elemente onoga što bi se moglo nazvati svakodnevni oblik svojevrsnosti. Pogledajmo sada što će biti od te individualnosti koja je, pod uticajem hašiša, prekomerno izrasla iz svojih okvira. Sledimo tu procesiju ljudske uobrazilje do njene posljednje i najsitnije postaje (21), do verovanja pojedinca u sopstvenu božanstvenost.

Ako ste vi jedna od tih duša, vaša urođena ljubav prema obliku i boji naći će, najpre, obilnu duhovnu hranu na prvim stepenima razvoja vašeg pijanstva. Boja će dobiti neobičnu silinu i ući će u mozak ponedonosno i snažno. U nežne, osrednje ili čak loše slike sa tavanice, prodreće jedan strahotni život. Najdeblje, grubo slikane tapete kojima su obloženi zidovi krčmi udubljuju se kao blistave diorame (22). Sjajnopute nimfe, gledaju vas krupnim očima, dubljima i prozračnijima od neba i vode. Ličnosti iz davnine, smešno nakićene u svojim svešteničkim odeždama ili vojničkim uniformama, uspostavljaju s vama poverljive veze običnim

pogledom i svečano vam se poveravaju. Izvijenost linija je jedan, konačno jasan jezik koji izražava uznemirenost i žudnju duše. Međutim stvara se ono tajnovito i privremeno stanje duha u kome se dubina života, prepuna njegovih mnogostrukih problema, otkriva cela u prizoru tako prirodnom i tako običnom koji imamopred očima - u kome se prvi predmet na koji smo naišli, pretvara u rečiti simbol. Furje (Fourier) i Svedenborg (Swedenborg), prvi su sa svojim analogijama, drugi sa svojim vezama, ovaplotili su se u rastinju i u životinjama na koje vam je pao pogled i umesto da poučavaju služeći se govorom, prenose na vas znanje služeći se oblikom i bojom. Moć razumevanja alegorije u vama dobija i vama samima nepoznate razmere. Primitićemo, uzgred, da alegorija, taj toliko produhovljeni način izražavanja koji smo omrzli krivicom neveštih slikara, ali koja je, zaista, najprirodniji praoblik poezije, sasvim opravdano ponovno zauzima istaknuto mesto u inteligenciji ozarenoj pijanstvom. Hašiš se tada razliva preko celog života kao kakav tajanstveni premaz. On po tom životu prosipa boje koje su svečanost za oko i ozaruje svu njegovu dubinu. Čipkasti predeli, vidici koji se gube, perspektive gradova, izbeljenih mrtvačkim tamnilom oluje, ili ozarenih jarkim ognjem sunca na zalasku - dubina prostora, alegorija du-

bine vremena – igra, pokret ili svečano kazivanje glumca ako ste otišli u pozorište – prva rečenica koju ugledate ako vam je pogled pao na knjigu – najzad sve, opštost bića iskrsava pred vama u novoj slavi o kojoj dotad niste ni sanjali. Gramatika, čak i ta suva gramatika, pretvara se u neku čaroliju. Reči vaskrsavaju u obličju koje ima meso i kosti, javlja se imenica u svojoj svojoj suštastvenoj dostojanstvenosti, pridev, ogrnut prozračnošću i bojom lazura, kao i glagol, anđeo pokreta koji daje zamah rečenici. Muzika, drugi jezik drag lenjivcima ili dubokim duhovima koji žele da se opuste u raznovrsnosti rada, pričaju vam o vama i govore vam poemu vašeg života: ona se utelovljuje u vama, a vi se u nju utapate. Ona iskazuje vašu strast, ali ne na neodređeno i nejasno kako to čini onih večeri kada se opušate, jednog dana u operi, već podrobno, činjenički, svakim ritmom obeležavajući poznatu uzburu u vašoj duši, svakom notom koja se pretvara u reč i celom poemom, ulazeći u vaš mozak kao neki rečnik u koji je udahnut život.

Nemojmo pomisliti da do svih tih pojava u duhu dolazi bez nekog reda, sa upadljivim naglaskom stvarnosti i darmarom spoljnog života. Unutrašnji pogled preobražava sve i svaku

stvar dopunjuje lepotom koja joj nedostaje da bi zaista mogla da izazove dopadanje. Takođe, toj fazi, u suštini punoj sladostrašća i čulnosti, treba dometnuti ljubav prema bistroj vodi, tekućoj ili stajaćoj, ljubav koja se tako čudesno razvija u opijenosti mozga nekih umetnika. Ogledala postaju povod tog sanjarenja koje podseća na žeđ za duhovnim životom, sjedinjenu sa fizičkom žeđi što suši ždrelo i o kojoj sam maločas govorio. Voda koja otiče, vodokoci, skladni vodopadi, modro prostranstvo nesagledljivog mora, otiču, šume, snevaju sa neizrecivom draži. Voda se izležava kao prava zavodnica i mada nisam čvrsto uveren da hašiš izaziva pomamu i ludilo, ne bih se zakleo da je posmatranje bistrog ponora, za jedan duh zaljubljen u prostranstvo i kristalni sjaj, potpuno lišeno opasnosti i da se drevna priča o Undini, za čoveka koga su ponela osećanja, ne može pretvoriti u tragičnu stvarnost.

Mislim da sam dovoljno govorio o čudovišnom bujanju vremena i prostora, ta dva nerazlučiva pojma, sa kojima se duh tada suočava bez tuge i bez straha. Sa izvesnim setnim uživanjem, njegov pogled tada bludi kroz ponorne godine i smelo se zariva u beskonačne vidike. Pretpostavljam da ste pogodili kako tom neprirodnom nasilnom bujanju takođe podležu sva osećanja i sve

zamisli, kao i blagonaklonost (verujem da sam za to izneo prilično lep primer), kao i pojam lepote, a i ljubavi. Pojam lepote treba, naravno, da zauzme prostrano mesto u jednom duhovno nastrojenom temperamentu, onakvom kakvog sam upravo zamislio. Sklad, uravnoteženost linija, euritmija pokreta, izgledaju onome koji sanja kao nužnosti, kao dužnosti ne samo svih stvorenja, već i njega – spavača, koji je u toj fazi krize, obdaren čudesnom sposobnošću shvatanja besmrtnog i sveopćeg ritma. A ako je naš fanatičar lišen lične lepote, ne verujte da dugo pati zato što to mora da prizna, niti da sebe smatra neskladnom notom u svetu sklada i lepote koju je stvorila njegova uobrazilja. Sofizmi hašiša su mnogobrojni i divni, obično optimistički nastrojani, a jedan od najvažnijih, najdelotvornijih, želju pretvara u stvarnost. Neosporno je da se to isto dešava i u većini slučajeva iz običnog života, ali u ovom slučaju, koliko u tome ima više žara i utančanosti! Uostalom kako bi jedno biće, toliko obdareno da je kadro da shvati sklad, dakle, jedno biće koje je neka vrsta žreca Lepote, moglo da napravi izuzetak i omašku u svojoj sopstvenoj teoriji! Moralna lepota i njena snaga, blagorodnost i njene čari, lepo izražavanje i njegovi uspesi, sve to uskoro preuzima ulogu ublažavanja jedne nametljive

ružnoće, zatim utehe i najzad, savršenog podilaženja jednoj zamišljenoj vlasti.

Čuo sam mnoge ljude, ljubopitljive kao gimnazijke, kako pokušavaju da se obaveste kod onih pojedinaca kojima je uživanje hašiša prešlo u naviku, na koji način se u opojnom stanju prilazi problemu ljubavi. Kakvo može da bude to ljubavno ludilo, samo po sebi već tako silovito, kad je zatvoreno u drugom ludilu, kao sunce u suncu? Upravo takvo pitanje će se postavljati u masi ljudi koje ću ja nazvati zaludnicima iz intelektualnog sveta. Umesto odgovora na jedan nečasni podtekst, na onaj deo pitanja koji se ne usuđujemo da glasno postavimo, uputiću čitaoca na Plinija (23) koji je ponekad govorio o svojstvima konoplje na takav način da je uspeo da razbije mnoge zablude o toj temi. Poznato je, uostalom, da je obamrlost najredovnijia posledica zloupotrebe nervnog sistema i neumernog uživanja nekih materija koje razdražuju živce. Dakle, pošto u ovom slučaju nije reč o sposobnosti ispoljavanja nekog osobitog ljubavnog osećanja, već o moći uzbuđivanja ili razdraživanja, jednostavno ću zamoliti čitaoca da uzme u obzir da je mašta jednog nervoznog čoveka omamljenog hašišem, raspaljena do krajnjih granica, isto onako neobjašnjiva kao najsilovitiji nalet uragana, a njegova čula utanča-

na do te mere da je to teško pojmovno odrediti. Prema tome, možemo pretpostaviti da se u takvom stanju duha i čula, lakom, najnaivnijem milovanju, stisku ruke, na primer, može ustodučiti vrednost i veoma brzo ih tako omamiti da dolazi do zastoja rada srca što obični smrtnici smatraju summum (24) sreće. No neosporno je da hašiš, u mašti koja je često bila zaokupljena ljubavnim problemima, budi nežne uspomene, kojima bol i nesreća čak daju poseban sjaj. Takođe je sigurno da su ta uznemirenja duha prožeta jakom merom čulnosti, a uostalom neće biti na odmet da napomenemo, što je dovoljno da bismo u ovom trenutku utvrdili koliko je hašiš nemoralno sredstvo uživanja, da jedna sekta ismailita (asasini su poreklom iz te sekte) u obožavanju svetinje skreće daleko iznad nepristrasnog Lingama (25), to jest ide do apsolutnog i isključivog kulta ženske polovine simbola.

Pošto je svaki čovek slika istorije, bilo bi sasvim prirodno da se u duhi koji se slabički predao na milost i nemilost paklenoj drogi i koji se sprda sa rasipanjem sopstvenih duhovnih i telesnih sposobnosti, rodi neka besramna jeres, čudovišna religija.

Pošto smo se osvedočili da u opojnom stanju koje izaziva hašiš dolazi do izraza jedna posebna vrsta dobronamernosti i to čak prema nepoznatim

licima, neka vrsta čovekoljublja koja je pre prožeta sažaljenjem nego ljubavlju (ovde se javlja prva klica satanskog duha koji će se razviti na jedan neobičan način), ali koja ide sve do straha da se bilo ko ne ožalosti, pogađamo u šta se može prêtvoriti osećajnost usredsređena na određenu dragu ličnost, koja igra ili je igrala značajnu ulogu u bolesnikovom moralnom svetu. Kult, obožavanje, molitva, snovi o sreći kuljaju i šikljaju uvis sa silinom žive želje i bleskom vatrometa. Kao barut i obojene materije ognja, savru i utrnu u tami. Nema tog spleta osećanja kome se ne bi mogla pridodati mekušna ljubav nekog zarobljenika hašiša. Grešna čulnost za koju će hašiš uvek umeti da nađe opravdanja i praštanja, može da se stopi sa sklonošću prema zaštićivanju i osećanjem žarkog i odanog očinstva. Ta sklonost ide još dalje. Zamišljam počinjene greške koje su u duši ostavile gorke tragove, muža ili ljubavnika koji samo tugom (kad su u normalnom stanju) razmišljaju o prošlosti ispresecanoj olujama. Ta gorka iskustva se u opojnom stanju mogu pretvoriti u prave slasti. Potreba za praštanjem čini maštu gipkijom i pokornijom, a sama griža savesti, u toj satanskoj igri koja se iskazuje isključivo u jednom dugom monologu, može da deluje kao nadražujuće sredstvo i da u srcu snažno raspali vatru oduševljenja. Da, griža savesti!

Jesam li bio u zabludi kad sam rekao da se hašiš, jednom zaista filozofski nastrojenom duhu, mogao učiniti savršenim satanskim oruđem? Griža savesti, jedinstveni dodatak zadovoljstvu, uskoro se pretvara u slatko razmatranje griže savesti, u jednu vrstu sladostrasnog istraživanja, a to istraživanje se obavlja tako brzo da čovek, taj "prljavi đavo", kako bi to rekle pristalice Svedenborga, ne primećuje koliko je ono nesvesno i koliko se on, svakog trenutka, sve više približuje đavolskom savršenstvu. On se divi svojoj griži savesti, u njemu raste ponos, a za to vreme gubi slobodu.

Eto, dakle, čoveka koga sam zamislio, eto duha po mome izboru gde stiže do onog stepena uživanja i vedrine na kome je prinuđen da se sam sebi divi. Sve protivrečnosti se poništavaju, svi filozofski problemi postaju jasni ili bar takvi izgledaju. Sve se pretvara u predmet uživanja. vek se bezmerno ponosi punoćom svog sadašnjeg života. Jedan glas u njemu (avaj, to je njegov glas!) govori mu: "Ti sada imaš pravo da smatraš da si iznad svih drugih ljudi. Niko ne zna i ne bi mogao shvatiti sve ono što misliš i što osećaš. Oni čak ne bi umeli da cene tvoju uviđavnost prema njima. Ti si kralj koga prolaznici ne poznaju i koji živi u osami svojih uverenja: ali zar je to tebi

važno? Zar u tebi ne živi onaj uzvišeni prezir koji dušu i ozaruje takvom dobrotom?"

Međutim, možemo pretpostaviti da povremeno iskrnsne neka uspomena koja tu sreću naruši. Neki utisak koji dolazi spolja može da u nama probudi sećanje na prošlost o kojoj je neprijatno razmišljati. Od koliko je samo besmislenih ili podlih postupaka satkana ta prošlost, postupaka koji su zaista nedostojni jednoga kralja misli i koji bacaju tamnu senku na njegovo besprekorno dostojanstvo? Budite uvereni da će se čovek koji uživa hašiš hrabro suočiti sa tim fantomima punim prekora i da će čak u tim gadnim uspomenu naći razloge za zadovoljstvo i za preuznošenje sebe. Ovakav će biti tok njegovog razmišljanja: kada prvo poznanje bola umine, on će radoznalo raščlanjivati onaj postupak ili ono osećanje čija uspomena je omela njegovo sadašnje veličanje sopstvene ličnosti, istraživaće uzroke svojih nekadašnjih postupaka, okolnosti u kojima je živeo i ukoliko ne nađe u tim okolnostima dovoljno razloga ako ne za praštanje, a ono bar za ublažavanje krivice, i ne pomišljajte da će se smatrati pobeđenim! Prisustvujem njegovom razmatranju kao kakvoj igri mehanizma pod prozračnim staklom: "Taj smešni postupak, kukavičluk ili podlost, koji me, kad sam ga se setio, načas doveo u zabunu, u potpunoj je supro-

tnosti sa mojom pravom prirodom, mojom sadašnjom prirodom i sama nepoštednost sa kojom ga osuđujem, inkvizitorska, prestroga brižljivost sa kojom ga raščlanjujem i ocenjujem, dokaz su moje uzvišene i božanske sposobnosti za ostvarivanje vrlih dela. Koliko je ljudi na svetu tako vešto da samo procenjuje svoje postupke, tako strogo da sebe osudi? A on, ne samo što sebe osuđuje već se i veliča. Kad strašnu uspomenu tako zataška razmatranjem jedne savršene vrline, jednog savršenog milosrđa, jednog savršenog stvaralačkog dara, on se bezazleno predaje svojoj pobedonosnoj duhovnoj orgiji.

Videli smo da, svetogrдно izvitoperivši otajstvo ispaštavanja, istovremeno pokajnik i ispovednik, on je sebi dao lako odrešenje, ili što je još gore, u osudi sebe našao je novi povod za svoju gordost. Na osnovu razmatranja svojih snova i planova za ostvarivanje vrlih dela, on zaključuje da je kadar i da dobra dela ostvari u praksi. Silina ljubavi sa kojom je prigrlio taj fantom vrline, po njegovom mišljenju dovoljan je i presudan dokaz odvažnosti neophodne za postizanje ideala kome stremi. On potpuno poistovećuje san sa delanjem i njegova mašta se sve više raspljuje pred zanosnim prizorom sopstvene popravljene i ulepšane prirode, zamenjujući tom očaravajućom

slikom koju je sam stvorio, svoju stvarnu ličnost, tako mlitavu, tako silno sujetnu, da bi najzad sebe uveličao onim jednostavnim rečima, koje za njega sadrže ceo jedan svet gnusnih uživanja: Ja sam najpošteniji čovek na svetu!

Zar vas to ne podseća na Žana Žaka koji se i sam, pošto se ispovedio svemiru, u čemu je bilo izvesnog sladostrasnog uživanja, usudio da isto tako pobedonosno (ili u najmanju ruku nešto malo umerenije), isto tako iskreno, isto tako uvereno, ponovi taj uzvik? Oduševljenje i zadivljenost pred vrlinom, razneženost nerava usled koje je do suza bio ganut pred dobrim delom ili na pomisao o svim dobrim delima koja bi želeo da učini, bile su dovoljne da stekne veoma visoko mišljenje o svojim moralnim vrednostima. Žan-Žak je bio omamljen i bez hašiša. Da li da nastavim raščlanjivanje te pobedonosne monomanije, tog ludila veličine? Da li da objasnim kako je, pod uticajem otrova, čovek koga sam zamislio, uskoro uobrazio da je središte vasiona? Kako je postao živo i najviše oličenje izreke da strast ponovo sve pripisuje sebi? On veruje u svoju vrlinu i u svoj stvaralački dar, pa zar onda ne pogađamo šta će se na kraju zbiti? Svi predmeti koji ga okružuju toliko su upečatljivi da u njemu bude ceo jedan svet misli, šarenijih, življih, tananijih no ikad i prevučениh čarobnim, ali lažnim

sjajem. "Ti velelepni gradovi", kaže on u sebi, "ili divna zdanja, poređani su kao kakav dekor, te lepe lađe koje se u setnoj dokolici ljuljaju u pristaništu i koje su oličenje našeg prećutnog pitanja: Kad ćemo otploviti u susret sreći? – ti muzeji, prepuni skladnih oblika i opojnih boja, te knjižare u kojima su zgomilana dela Nauke i snovi Muze, to sakupljeno oruđe koje nam se jednoglasno obraća – te zanosne žene koje veština kićenja čini još privlačnijim kao i to što nam tako retko upućuju pogled – sve to je stvoreno za mene, za mene, za mene! Za mene je čovečanstvo radilo, za mene se mučilo, žrtvovalo – da bi služilo kao hrana, pabulum, mojoj nezajajljivoj gladi za uzbuđenjima, saznanjem i lepotom!" Preskačem i sažimam. Niko se neće začuditi ako se u glavi sanjara rodi krajnja, vrhunska misao: Postao sam Bog!, ako se divlji, strasni krik izvije iz njegovih grudi sa takvom silinom, sa takvom moći domašaja da bi, kad bi volja i vera opijenog čoveka zaista bile delotvorne, taj krik ispreturao čete anđela postavljene na putu koji vodi u nebo: Ja sam Bog! No uskoro taj uragan gordosti pretvara se u mirnu nemu, spokojnu lepotu i sveobuhvatnost svega što živi, oboji i ozari sumporasti osvit. Ako se slučajno kakva nejasna pomisao uvuče u dušu tog srećnika dostojnog

sažaljenja: Nema li drugog Boga? verujte da će se on isprситi pred onim gore, da će se upustiti u raspravu o svojim htenjima, da će mu se neustrašivo suprotstaviti. Koji je ono francuski filozof, da bi izložio podsmehu savremeno nemačko učenje, rekao: "Jesam li ja Bog koji je loše ručao?" Ta ironična primedba ne bi pogodila duh naviknut na uživanje hašiša. On bi mirno odgovorio: "Moguće je da sam loše ručao, ali ja sam Bog."

V

MORAL

Ali sutra! Tog strašnog sutrašnjeg dana svi organi koji su klonuli, iscrpljeni, opuštene živci, neodoljiva potreba da briznete u plač, nesposobnost da prionete na tekući posao, svirepo vas opominju da ste se upustili u jednu zabranjenu igru. Odvratna priroda, lišena sinočnjeg lažnog sjaja, podseća na tužne ostatke već otpraznovane svetkovine. Naročito je pogođena volja, taj najdragoceniji prirodni dar. Kaže se, a to je donekle i tačno, da ta droga ne prouzrokuje nikakav fizički bol, niti kakvo ozbiljno oboljenje. No može li se tvrditi da se čovek nesposoban za rad i spreman samo da sanjari, oseća zaista dobro, iako su mu svi organi u dobrom stanju? Dovoljno poznajemo ljudsku prirodu da bismo znali kako

čovjek koji kašičicom pekmeza, u jednom trenutku može sebi pribaviti sva nebeska i zemaljska blaga, ni hiljaditi deo toga nikad neće postići radom. Možete li zamisliti jednu državu u kojoj se svi građani opijaju hašišem?

Kakvi bi to građani bili! Kakvi ratnici! Kakvi utemeljivači zakona! Čak na Istoku gde je uživanje hašiša veoma rasprostranjeno, neke vlade su shvatile da je preko potrebno zabraniti upotrebu te droge. Zaista, čoveku je zabranjeno, po cenu njegovog intelektualnog propadanja i uništenja, da narušava prvobitne uslove svoga postojanja i ravnotežu uspostavljenu između u njegovih prirodnih sposobnosti i sredine u kojoj su one predodređene da deluju, jednom reči, da remeti svoju sudbu, zamenjujući je jednom kobi nove vrste. Podsetimo se Melmota, tog divnog znamenja. Razlog njegove strahotne patnje je raskorak između njegovih čudesnih sposobnosti, stečenih trenutnim sklapanjem saveza sa Satanom, i sredine u kojoj je, kao božje stvorenje, osuđen da živi. I nijedan od onih koje je hteo da zavede, ne pristaje da od njega pod istim uslovima kupi tu njegovu strahotnu povlasticu. Zaista, svaki čovek koji ne prihvata uslove života, prodaje svoju dušu. Veoma je primetan odnos koji postoji između satanskih tvorevina pesnika i živih bića koja su se

odala uživanju droga. Vek je hteo da bude bog, a uskoro, eto, na osnovu jednog moralnog zakona nad kojim nemamo vlast, spustio se čak ispod svoje stvarne prirode. To je duša koja se prodaje na malo.

Balzac je, bez sumnje, mislio da za čoveka nema veće sramote ni dublje patnje od nemogućnosti da radi i deluje po slobodnoj volji. Sreo sam ga jednom na nekom sastanku na kome se govorilo o neobičnom učinku hašiša. Slušao je razgovor i postavljao je pitanja veoma pažljivo, živo i radoznalo. Njegovi poznanici su pogađali da ga taj problem zanima. Ali saznanje da na to misli protiv svoje volje veoma ga je pogađalo. Pokazali su mu davamesk. On ga je pogledao, pomirisao i vratio, ne dodirnuvši ga. Borba između njegove gotovo dečje radoznalosti i odvratnosti od nesvesnog postupka, lišenog slobodne volje, suviše jasno se ogleda na njegovom licu. Osećanje dostojanstva je prevagnulo. Zaista, gotovo je nezamislivo da bi teoretičar volje, taj duhovni brat Luja Lambera (Louis Lambert), pristao da upropasti i delić te dragocene materije.(26)

Uprkos dragocenim uslugama koje nam čine eter i hloroform, mislim da su gledišta spiritualističke filozofije, svi savremeni izumi koji nastoje da ograniče ljudsku slabost i ublaže neophodan bol, na sebi nose istu moralnu ljagu.

Sa nemalim divljenjem saslušao sam jednom neobično mišljenje nekog oficira koji mi je ispričao kako je nad jednim francuskim generalom u El-Aguatu izvršena teška i svirepa operacija kojoj je ovaj, uprkos hloroformu, podlegao. Taj general je bio valjan čovek, pa čak i nešto više od toga, jedan od onih duhova koji se mirne duše mogu nazvati viteškim. "Njemu nije", rekao mi je taj oficir, "bio potreban hloroform, već pogledi cele armije i svirka vojne muzike. Možda bi ga to spaslo." Hirurg nije bio mišljenja tog oficira, ali vojni sveštenik bi se neosporno divio tim osećanjima.

Posle svih ovih razmatranja zaista bi bilo suvišno tvrditi uporno, da je hašiš nemoralno sredstvo uživanja. Niko pametan se neće protiviti što ga upoređujem sa samoubistvom, sa polaganim samoubistvom, sa oružjem uvek krvavim i uvek naoštrenim. Nijedan filozofski nastrojen duh neće mi zameriti što ga izjednačujem sa vradžbinom, sa magijom koje, delujući na materiju i koristeći tajna sredstva čija se lažnost, a još manje delotvornost ničim ne mogu dokazati, hoće da osvoje oblast u koju je čoveku pristup zabranjen ili je dozvoljen samo onome koji je toga dostojan. Crkva osuđuje magiju i vradžbine, zato što se one bore protiv božje promisli, što suzbijaju dejstvo vremena i hoće da naprave suvišnim uslove

čistote i moralnosti i zato što ona, Crkva, smatra zakonitim, pravim, samo dobra koja su stečena dobronamernom trudoljubivošću. Kartaroša koji je pronašao način kartanja nasigurno, zovemo varalicom, a kako ćemo nazvati čoveka koji sa nešto sitnine hoće da kupi sreću i stvaralački dar? Način je nemoralan upravo zato što ne može da podbaci, kao što pretpostavljena nepogrešivost magije na njega udara pečat Pakla. Moram li dodati da zbog hašiša kao i zbog svega u čemu uživamo u osami, pojedinac postaje suvišan ljudima, a ljudi suvišni pojedincu, pošto ga droga podstiče da se neprestano divi samom sebi i da se svakodnevno gura prema blistavom bezdanu u kome će, kao Narcis, ogledati lice i diviti mu se?

Da li, po cenu dostojanstva, poštenja i slobodnog izbora, čovek može iz hašiša da izvuce velike duhovne koristi, da ga pretvori u neku vrst mašine za razmišljanje, u plodonosno oruđe? Često sam imao prilike da čujem to pitanje i sada na njega odgovaram. Pre svega, kao što sam već opširno objasnio, hašiš pojedincu ne otkriva ništa što ne bi bilo on sam, to jest taj pojedinac. Doduše, taj pojedinac je tako reći podignut na kub, porinut do krajnjih granica svoje ličnosti, a pošto je, takođe, izvesno da sećanje na utiske nadživljava orgiju, nada tih

utilitarista, tih pristalica moralnih koristi, ne izgleda na prvi pogled potpuno lišena smisla. Ali zamoliću ih da nikako ne smetnu s uma da misli iz kojih se nadaju da izvuku tako veliku korist nisu, u stvari, tako lepe kako trenutno preobražene i ogrnute čarolijom lažnoga sjaja izgledaju. One su više privržene zemlji nego nebu i dobar deo svoje lepote duguju napetosti nervnog sistema, lakomosti kojom se duh na njih baca. Zatim, ta nada je jedan poročni krug: ako i prihvatimo začas misao da hašiš daje, ili bar povećava stvaralačku sposobnost, moramo reći da oni nemaju u vidu da je u prirodi hašiša da slabi volju i da na taj način dodaje s jedne, ono što oduzima s druge strane! To jest, da raspaljuje maštu ali da ne poseduje moć da se njome koristi. Najzad ako i pretpostavimo da postoji čovek dovoljno vešt i dovoljno jak da može izići na kraj sa tom alternativom, treba pomisliti na drugu opasnost, sudbonosnu, strašnu opasnost koju predstavlja svaka navika. Sve se ubrzo pretvara u nužnost. Onaj ko pribegava otrovu da bi mislio, uskoro neće moći da misli bez otrova. Možete li da zamislite kako je strašna sudbina čoveka čija paralizovana mašta ne bi mogla da radi bez pomoći hašiša ili opijuma? Prilikom izučavanja filozofije, ljudski duh, podražavajući kretnje zvezda, mora slediti krivolju koja ga vraća na

polaznu tačku. Doneti zaključak, znači zatvoriti krug. Na početku sam govorio o tom divnom stanju u koje je čovječji duh katkad doveden, zahvaljujući nekoj, gotovo posebnoj milosti. Rekao sam da čovek, neprestano nastojeći da podgreva svoja nadanja i pokušavajući da se uzvisi do beskonačnog, u svim zemljama i u svim vremenima, pokazuje pomamnu sklonost prema svim vrstama materije, pa čak i onim opasnim koje, proširujući granice njegove ličnosti, mogu začas pred njegovim očima da dočaraju onaj jeftin raj, predmet svih njegovih stremjenja i najzad, da taj smeo duh, rastući nesvesno sve do vrata Pakla, daje tako dokaz svoje prvobitne veličine. No čovek nije u tolikoj meri napušten, u tolikoj meri lišen časnih sredstava za osvajanje neba, da bi bio prinuđen da pribegava farmaciji ili vradžbinama. Njemu nije nužno da prodaje dušu kako bi platio opojna milovanja i prijateljstvo hurija. Što znači jedan raj koji se mora zadobiti po cenu svog večnog spasenja? Zamišljam jednog čoveka (da li bramana, pesnika ili hrišćanskog filozofa?) kako stoji na strmenitom Olimpu duhovnosti. Oko njega muze Rafaela ili Mantegna, da bi ga utešile što se tako dugo svega lišava i usrdno moli, igraju veoma otmeno, nežno ga gledaju i poklanjaju mu najblistavije osmehe. Božanski Apolon, taj majstor svih vrsta saznanja (Francavilla, Alberta Durera,

Goltziusa i mnogih drugih, zar je važno koga? Nije li on Apolon svakog čoveka koji to zaslužuje?), gudačom prelazi preko ustreptalih struna. Ispod njega, u podnožju planine, u trnju i u glibu, ljudsko stado, rulja robova, krivi lice od zadovoljstva i urla od ujeda otrova. A rastuženi pesnik kaže sebi: "Ti nesrećnici koji se nisu ni lišavali ni molili i koji su odbili iskupljenje koje se zadobija radom, traže od crne magije sredstva kojima bi se odjednom uzdigli do nadzemaljskog života. Magija ih vara i za njih pali lažne vatre sreće, dok smo mi, pesnici i filozofi, prebrodili našu dušu neprestanim radom i razmišljanjem. Upornim vežbanjem volje i neprestanim negovanjem otmenih namera stvorili smo za sebe zemaljski raj, pun nepatvorene lepote. Verujući u izreku da snaga vere pomera planine, napravili smo jedino čudo koje nam je bog dozvolio da učinimo!"

NAPOMENE

5. Duh Zla Flobera, kome je Bodler poslao jedan primerak Veštačkih rajeva sa prijateljskom posvetom, kao da je iznenadio ovaj izraz, pa u svome pismu upućenom Bodleru kaže da u tome vidi "neku vrstu katoličkog kvasca". Bodler mu je na to odgovorio:

"Vaša primedba me je iznenadila i, pošto sam vrlo nepriistrasno zaronio u sećanje na to moje sanjarenje, primetio sam da me je oduvek proganjalo to što nisam mogao da shvatim neke neočekivane ljudske postupke ili misli bez pretpostavke da postoji neka zla sila izvan čoveka."

15. Enslaved - Okovan, sputan, porobljen (eng.).

16. Ligejin suprug - Ligeja iz istoimene priče Edgara Poa.

17. Berenika - Berenika, Poova junakinja iz istoimene pričetke.

18. Ogest Bedlo - Glavna ličnost Poove priče Sećanje gospodina Ogesta Bedloa.

19. Proteja - Protej, morski bog koji je proricao sudbinu i imao dar da po volji menja obličja (grč. mitologija).

20. De Kvinsi - Engleski pisac Thomas De Quincy, proslavio se Ispovesti jednog Engleza uživaoca opijuma. Pričajući kako se navikao na opijum koji je u početku uzimao kao lek, De Kvinsi postize jedan poseban vid maštovitosti i lucidnosti koji će osvojiti i Nerval i Bodler.

21. Postaje - U hrišćanskom (katoličkom) bogoslužju prilikom procesije u samoj crkvi, zvanj put, krsta zastaje se pred slikom na kojima su prikazani prizori iz Hristova stradanja. To su postaje.

22. Diorame - Diorama, Dage-rov pronalazak (1822) mogla bi se smatrati nekom vrstom starinskog dijapozitiva.

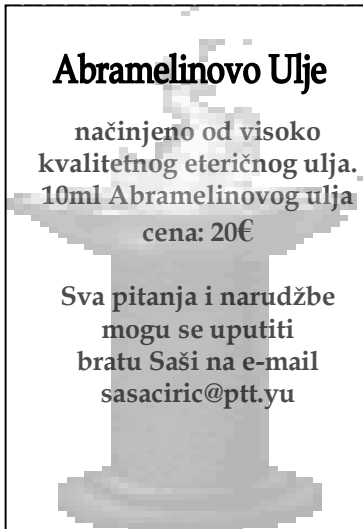
23. Plinija

Plinije Stariji, rimski prirodnjak (I vek ere vulgaris).

24. Summum - lat. najviša mera, stepen.

25. Lingama - Lingam ili linga, ud boga Šive, u indijskoj religiji slavljen kao simbol stvaralačke sile prirode.

26. Materije - Balzak naprotiv, tvrdi da je probao hašiš (pismo gospođi Hanskoj). Balzakov roman koji Bodler spominje, Luj Lamber, pojavio se 1832.

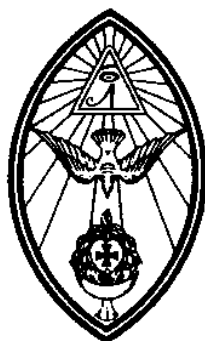
Abramelinovo Ulje

načinjeno od visoko
kvalitetnog eteričnog ulja.
10ml Abramelinovog ulja
cena: 20€

Sva pitanja i narudžbe
mogu se uputiti
bratu Saši na e-mail
sasaciric@ptt.yu

Ordo Templi Orientis

Deus

Homo

est